

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DAXİLİ İSLƏR NAZİRLİYİ

P O L İ S A K A D E M İ Y A S I

FAKÜLTƏ: «Qiyabi»

K A F E D R A: «DİO-nun inzibati fəaliyyəti»

FƏNN: «DİO-nun inzibati fəaliyyəti»

M Ü H A Z İ R Ə

**MÖVZU № 7. “Daxili işlər orqanlarının növbətçi hissələrinin təyinatı, hüquqi
vəziyyəti və işinin təşkili”
(ali təhsilli dinləyicilər üçün)**

Vaxt :
müh: 2 saat

Tərtib etdi:
"DİO-nun inzibati fəaliyyəti"
kafedrasının rəisi, polis polkovniki
V.G.Abişov

Mühazirəyə əlavə və dəyişiklər etmişdir:
kafedranın müəllimi,
polis polkovnik-leytenantı,
h.ü.f.d.

S.T.Şükürov

Mühazirəyə edilmiş əlavə və dəyişiklər kafedra iclasında müzakirə olunmuş və təsdiq
edilmişdir.

Protokol № _____, «_____» 2020-ci il

**MÖVZU №-7. “Daxili işlər orqanlarının növbətçi hissələrinin təyinatı,
hüquqi vəziyyəti və işinin təşkili”**

P L A N:

G İ R İ Ş

1. DİO-nun növbətçi hissələrinin təyinatı, sistemi, vəzifələri və funksiyaları.
2. DİO-nun növbətçi hissələrinin işinin təşkili.
3. Növbətçi hissənin gündəlik naryadının vəzifələrinin yerinə yetirilməsində məsul növbətçinin hüquqları.
4. Növbətçi hissələri idarəetmə xidməti-DİO-nun növbətçi hissələrinin fəaliyyətinə rəhbərliyi həyata keçirən DİN-in müstəqil struktur hissəsi kimi.

NƏTİCƏ

Ə D Ə B İ Y Y A T:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası.
2. “Polis haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 28 oktyabr 1999-cu il.
3. Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin Əsasnaməsinin və Strukturunun təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 30 iyun 2001-ci il.
4. “2013-cü ildə cinayətkarlıqla mübarizənin, ictimai qaydanın qorunmasının və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsinin yekunlarına və qarşıda duran vəzifələri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyinin Kollegiyasının 28 yanvar 2014-ci il tarixli KQ-1nömrəli qərarı (DİN-in 29.01.2014 tarixli Ə81-201-14 nömrəli əmri).
5. **Azərbaycan Respublikası DİN-in 08 yanvar 2015-ci il tarixli Q2-001-15 № qərarı: “Cinayət və hadisələr barədə əməliyyat məlumatlarının hazırlanması və təqdim edilməsi qaydalarına dair Təlimat”.**
6. Azərbaycan Respublikası DİN-in 02 yanvar 2001-ci il tarixli 1 sayılı əmri: “Daxili işlər orqanlarının operativ növbətçi hissələrinin işinin təşkilinə dair Təlimatın təsdiq edilməsi barədə”.
7. Azərbaycan Respublikası DİN-in 12 sentyabr 2001-ci il tarixli 360 № li əmri: “DİN-in 13.01.2000-ci il tarixli 17 sayılı, 02.01.2001-ci il tarixli 1 sayılı və 05.06.2001-ci il tarixli 222 sayılı əmrlərinə dəyişiklik edilməsi barədə”. (“Operativ” sözlərinin çıxarılması barədə).
8. «Şəhər, rayon polis növbətçi hissələrində xidmətin təşkili vəziyyətinin yoxlanılması nəticələri haqqında» 29 yanvar 2014-cü il tarixli G6-001-14 nömrəli göstərişi
9. **Azərbaycan Respublikası DİN-in 13 iyul 2009-ci il tarixli 390 №-li əmri:** “Şəhər, rayon, nəqliyyatda polis orqanları haqqında” Əsasnamənin, “Şəhər, rayon, nəqliyyatda polis orqanlarının işinin təşkili haqqında” Təlimatın, “Şəhər, rayon, nəqliyyatda polis orqanlarının rəhbərliyi arasında nümunəvi vəzifə bölgüsünün” təsdiq edilməsinə dair.

10. «Şəhər, rayon, polis orqanlarında vətəndaşların müraciətlərinə baxılması və qəbulu işinin vəziyyətinə dair» Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyinin Kollegiyasının 29 noyabr 2013-cü il tarixli KQ-5\1 n-li qərarı
11. Şəhər, rayon polis orqanlarının növbətçi hissələrində “Təhlükəsiz şəhər” və “102” xidmətlərində fəaliyyətin vəziyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikası DİN-in kollegiyasının 03 dekabr 2011-ci il KQ-6/1 №-li qərarı (DİN-in 05.02.2011 tarixli 740№-li əmri).
12. “Təhlükəsiz şəhər xidmətinin rolunun artırılması tədbirlərinə dair” Azərbaycan Respublikası DİN-in 27.11.2013-ci il tarixli Ə933-001-13 nömrəli əmri.
13. “2013-cü ilin 6 ayında cinayətkarlığa qarşı mübarizənin, ictimai qaydanın qorunmasının və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsinin Təhlili.iyul 2013.
14. www.mia.gov.az. Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyinin 15 oktyabr 2015-ci il tarixli Kollegiyası.
15. DİN-in Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidmətinə bilavasitə tabe olan Təhlükəsiz Şəhər Xidməti haqqında Əsasnaməsi. (Azərbaycan Respublikası DİN-in 05 oktyabr 2009-cu il tarixli 571 nömrəli əmri.)
16. DİN-in Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidmətinə bilavasitə tabe olan 102 xidməti-zəng mərkəzi sistemi haqqında Əsasnaməsi. (Azərbaycan Respublikası DİN-in 05 oktyabr 2009-cu il tarixli 571 nömrəli əmri.)
17. A.P.Korenov. Administrativnaya deyatel'nost' organov vnutrennih del. Çastig obhae. A.P.Korenovun redaksiyası ilə. Moskva,2001.
18. Tədris programı. DİO-nun inzibati fəaliyyəti. Polis Akademiyası. Bakı,2002
- 19. Конспект лекций. «Административная деятельность полиции». Краснодарский Университет МВД России , Под ред С.Н. Ершова.2013 год.**

GİRİŞ

Müstəqillik əldə edən Azərbaycan Respublikasında hüquqi islahatların günün tələbləri səviyyəsində getməsi daxili işlər orqanlarına da öz təsirini göstərmüşdür.

Cinayətkarlıqla mübarizə, ictimai təhlükəsizliyin təmin olunması, eləcə də daxili işlər orqanlarının qarşısına qoyulmuş digər vəzifələrin yerinə yetirilməsi işinin təşkili və həyata keçirilməsində, o cümlədən ərazidəki əməliyyat şəraitinin nəzarətdə saxlanılmasında, cinayətlərin və digər hüquq-pozmaların qarşısının alınması və “isti izlərlə” açılmasında, fəvqəladə və gözlənilməz hadisələrə operativ reaksiya verilməsində, insan və vətəndaş hüquqlarının, azadlıqlarının qorunmasında, daxili işlər orqanlarının qüvvə və vasitələrinin çevik və səmərəli istifadə olunmasında növbətçi hissələrin işinin düzgün qurulması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

«Şəhər, rayon polis növbətçi hissələrində xidmətin təşkili vəziyyətinin yoxlanılması nəticələri haqqında» 29 yanvar 2014-cü il tarixli G6-001-14 nömrəli göstərişin arayışında DİN-in 2013-cü il üçün əsas təşkilati tədbirlərin planının 1.48-ci bəndinə əsasən paytaxtın rayon polis idarələrinin, eləcə də Gəncə, Ağdaş, Astara, Balakən, Zaqatala, İmişli, Kürdəmir, Göyçay, Lənkəran, Salyan, Tərtər, Şəmkir polis orqanlarının növbətçi hissələrində xidmətin təşkili vəziyyəti yoxlanılmışdır.

Məlum olmuşdur ki, növbətçi hissə əməkdaşlarının iştiraki ilə bir çox cinayətlərin tutulması, ayrı-ayrı dövlət və beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirlər, kütləvi toplantılar zamanı ictimai asayışın etibarlı qorunması təmin edilmişdir. Bir sıra ərazi qurumlarında, o cümlədən Nizami, Yasamal, Şamaxı, Salyan, Astara, Kürdəmir şəhər, rayon polis idarə və şəbələrində növbətçi hissələrin fəaliyyətini tənzimləyən daxili normativ sənədlərin şəxsi heyətlə öyrənilməsi təmin edilmiş, görülən işlərin vəziyyəti əməliyyat müşavirələrin müzakirəsinə çıxarılmışdır. Yoxlanılan bir çox orqanda aidiyəti kollegiya qərarlarına uyğun olaraq növbətçi hissələrin müəyyən edilmiş normalara uyğun xidməti otaqlar, mebel və digər avadanlıqlarla təminatında olan çatışmazlıqlar aradan qaldırılmış, zəruri təmir işləri aparılmışdır.

Şəhər, rayon polis orqanlarının növbətçi hissələrində “Təhlükəsiz şəhər” və “102” xidmətlərində fəaliyyətin vəziyyəti haqqında Azərbaycan Respublikası DİN-in kollegiyasının 03 dekabr 2011-ci il KQ-6/1 №-li qərarında qeyd edilir ki, ictimai qaydanın və ictimai təhlükəsizliyin təmini, cinayətlərin qarşısının alınması və açılması sahəsində Nazirlik tərəfindən həyata keçirilən hərtərəfli təşkilati-praktiki tədbirlər çərçivəsində vətəndaşların müraciətlərinin qəbulu, qeydiyyatı və baxılmasında, polisə gətirilən şəxslərin hüquqlarının qorunmasında, cinayət və hadisələrə çevik reaksiya verilməsində əhəmiyyətli rol olan növbətçi hissələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsinə də böyük önəm verilir. Növbətçi hissə

əməkdaşlarının iştiraki ilə bir çox cinayətlərin “isti izlərlə” açılması, axtarışda olan cinayətkarların tutulması, ayrı-ayrı dövlət və beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirlər, kütləvi toplantılar zamanı ictimai asayışın etibarlı qorunması təmin edilmişdir.

Bununla belə, Kollegiya qabağı araşdırmaclarla ayrı-ayrı şəhər, rayon polis orqanlarında növbətçi hissələrin işinin təşkili və aparılmasında nöqsan və çatışmazlıqların tam aradan qaldırılması, fəaliyyətin müvafiq normativ sənədlərin tələbləri səviyyəsində qurulması məlum olmuşdur.

Cəlilabad, Saatlı, Kürdəmir, İmişli, Balakən, Sabirabad, Masallı, Tərtər, Şirvan, Biləsuvar, Beyləqan, Zaqatala, Qazax və digər şəhər rayon polis orqanlarında DİN-in 1-01 və 366-03 nömrəli əmrlərinə zidd olaraq ərizəsi qəbul olunmuş şəxslərə bir sıra hallarda qəbzlər verilmişdir. Cari ildə Bakı şəhəri üzrə bütövlükdə 43 cinayət, o cümlədən 23 xuliquanlıq, 17 oğurluq, 2 qəsdən sağlamlığa zərər vurma və 1 soyğunçuluq barədə Nazirliyə gündəlik məlumatlar təqdim olunmamış, 128 cinayət, o cümlədən 92 xuliquanlıq, 24 oğurluq, 4 qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurma, 2 soyğunçuluq, 2 hədə- qorxu ilə tələb etmə, 1 zorlama və 3 nəqliyyat vasitələrinin qaçırlılması barədə məlumatlar gecikdirilməklə ötürülmüşdür. Eyni qəbahətlər Ağsu, Astara, Ağcabədi, Balakən, Biləsuvar, Quba, Qəbələ, Oğuz, Tovuz, Sabirabad, Saatlı, Salyan, Samux, Mingəçevir, Zaqatala, Yevlax, Goranboy, Göygöl, Cəlilabad, İsmayılli, Lerik, Şirvan, Şəki, Sumqayıt və s. polis orqanlarının fəaliyyətində də nəzərə çarpılmışdır. Həmin ərazi orqanlarından bütövlükdə 139, o cümlədən 94 xuliquanlıq, 35 oğurluq, 2 qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurma, 1 quzdurluq, 3 soyğunçuluq, 4 yol-nəqliyyat hadisəsi və s. barədə məlumatlar Nazirliyin növbətçi hissəsinə vaxtında təqdim edilməmişdir.

“Təhlükəsiz şəhər xidmətinin rolunun artırılması tədbirlərinə dair” Azərbaycan Respublikası DİN-in 27.11.2013-ci il tarixli Ə933-001-13 nömrəli əmrinə əsasən 2009-cu ildən fəaliyyət göstərən “Təhlükəsiz şəhər” xidməti Bakı və Sumqayıt şəhərləri, eləcə də Abşeron rayonu üzrə əhalinin təhlükəsizliyinin və qanuni mənafelərinin huquqa zidd əməllərdən qorunmasında, yolhərəkəti qaydalarınna riayət olunmasına nəzarətin həyata keçirilməsində mühüm rol oynamış və bu gün də böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Sistemin imkanlarından daha geniş istifadə olunması məqsədilə 2012-ci ildə bir sıra ərazi orqanlarında xidmətin yerli qurumları yaradılıraq müvafiq vəzifələr komplektləşdirilmiş, əməkdaşların ixtisaslaşması üçün zəruri tədbirlər görülmüşdür. Operatorların fəaliyyətinin düzgün təşkili, o cümlədən ərazilərin fasiləsiz izlənməsi, texniki nasazlıqların aradan qaldırılması ilə bağlı Kollegiya iclaslarında, əməliyyat müşavirələrində lazımi tapşırıqlar verilmiş, ayrıca əmr və göstərişlər imzalanmışdır.

Bununla belə, yerlərdə operatorlarının işinin təşkilində ciddi nöqsan və çatışmazlıqlar qalmaqdadır. Qeyd edilmədir ki, orqan rəislərinin müvafiq sahədə idarəciliyinin, aidiyyəti əməkdaşların işinə nəzarətinin və tələbkarlığının lazımı səviyyədə olmamasının, məsələ ilə bağlı dəfələrlə edilmiş xəbərdarlıqdan nəticə çıxarılmaması səbəbindən videomüşahidə vasitələri ilə cari ilin 9 ayında aşkarlanmış 6585 hadisədən yalnız 21,1%-i(1392) rayon polis orqanları tərəfindən

müəyyən edilmişdir(Baki 392, Nərimanov 304, Nəsimi 167, Nizami 73, Binəqədi 61, Xətai 51, Suraxani 40, Yasamal 35, Səbail 31, Sabunçu 25, Xəzər 25, Qaradag 18, Sumqayıt 168, Abşeron 2).

Bu məqsədlə hüquqi biliklər əldə edəcəyimiz mövzunun sizin üçün əhəmiyyəti böyükdür.

2015-ci il oktyabrın 16-da Daxili İşlər Nazirliyində "Şəhər, rayon polis orqanlarında vətəndaşların müraciətlərinə baxılması və qəbulu işi"nin və "Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə"nin vəziyyətinə həsr olunmuş geniş Kollegiya iclası keçirilib.

Daxili işlər naziri, general-polkovnik Ramil Usubov Kollegiya iclasını açaraq müzakirəyə çıxarılan məsələlərin xidməti fəaliyyətin mühüm sahələrini əhatə etdiyini, vətəndaşların müraciətlərinə baxılmasının Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin daim diqqət və nəzarətində olduğunu, məhz onun tapşırığına əsasən, son illər mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin şəhər və rayonlarda mütəmadi olaraq vətəndaşların qəbulunu keçirdiklərini, onların problemlərini şəxsən dinlədiklərini vurğulayıb.

Bununla yanaşı, qeyd olunub ki, kriminogen duruma mənfi təsir göstərən amillərdən olan narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi də müvafiq sahədə fəaliyyətin təşkilinə xüsusi diqqət, vəziyyətin daim nəzarətdə saxlanılmasını və adekvat tədbirlərin vaxtında müəyyən edilib icraya yönəldilməsini tələb edir.

Nazir son illər hər iki istiqamətdə işin daha səmərəli yerinə yetirildiyini, lakin uğurlarla yanaşı, ayrı-ayrı polis orqanlarının fəaliyyətində hələ də müəyyən nöqsan və çatışmazlıqların mövcudluğunu xatırladıb.

Mühazirənin birinci sualında DİO-nun növbətçi hissələrinin təyinatı, sistemi, vəzifələri və funksiyaları öz əksini tapacaq. Qeyd olunacaq ki, növbətçi hissə-ictimai qaydanın qorunması, ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi, cinayətkarlığa qarşı mübarizədə DİO-nun üzərinə düşən vəzifələrin tam, effektli və vaxtında yerinə yetirilməsi məqsədi ilə digər xidmət sahələrinin fəaliyyətinə idarəciliyin və rəhbərliyin həyata keçirilməsini təşkil edən DİO-nun sistemində müstəqil struktur bölmədir.

İkinci sualında DİO-nun növbətçi hissələrinin işinin təşkili haqqında qeyd edərkən əməkdaşların düzgün seçilib yerləşdirilməsinin təmin edilməsi, növbətçi hissənin fəaliyyətinə daim nəzarət etməklə, xidməti vəzifələrin yerinə yetirilməsində əməkdaşlara əməli və metodiki yardım göstərilməsi haqqında qeyd olunacaq.

Növbətçi hissənin gündəlik naryadının vəzifələri **mövzunun üçüncü sualında** nəzərinizə çatdırılacaq sualda DİN və yuxarı daxili işlər orqanlarının növbətçi hissəsindən aidiyyəti orqanların zərfində göstərilmiş hazırlıq dərəcəsinin yerinə yetirilməsi barədə siqnal və parolu alıqdə, xidmət zamanı cinayət və hadisələr, hüquq pozuntuları və digər məlumatlar barədə növbətçi hissəyə daxil olan ərizə və məlumatların qəbul edilməsi və qeydiyyata alınmasında məsul növbətçinin hüquqları qeyd ediləcək.

Nəhayət, **mövzunun dördüncü sualında** DİO-nun növbətçi hissələrinin fəaliyyətinə əməli rəhbərliyin həyata keçirilməsi məqsədi ilə yaradılan DİN-in

idarə səlahiyyətli müstəqil struktur hissəsi olan növbətçi hissələri idarəetmə xidməti haqqında qeyd olunacaq. Sualda xidmətin əsas vəzifələri və funksiyaları öz əksini tapacaq.

“Daxili işlər orqanlarının inzibati fəaliyyəti” fənni üzrə mövzular üzrə (Конспект лекций. «Административная деятельность полиции». Краснодарский Университет МВД России, Под ред С.Н. Ершова.2013 год.) qeyd olunan mənbədən tərcümələr etməklə mühazirəyə əlavələr daxil edilmişdir.

Beləliklə, mövzunun birinci sualının açıqlanmasına keçək.

SUAL I. “DİO-nun növbətçi hissələrinin təyinatı, sistemi, vəzifələri və funksiyaları.”

Cinayətkarlıqla mübarizə, ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi, eləcə də daxili işlər orqanlarının qarşısına qoyulmuş digər vəzifələrin yerinə yetirilməsi işinin təşkili və həyata keçirilməsində, o cümlədən ərazidəki əməliyyat şəraitinin nəzarətdə saxlanılmasında, cinayətlərin və digər hüquqpozmaların qarşısının alınması və “isti izlərlə” açılmasında, fövqəladə və gözlənilməz hadisələrə operativ reaksiya verilməsində, insan və vətəndaş hüquqlarının, azadlıqlarının qorunmasında, daxili işlər orqanlarının qüvvə və vasitələrinin çevik və səmərəli istifadə olunmasında növbətçi hissələrin işinin düzgün qurulması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

“2013-cü ilin 6 ayında cinayətkarlığa qarşı mübarizənin, ictimai qaydanın qorunmasının və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsinin Təhlilində qeyd olunur ki, “102” xidmətinə 100.019. o cümlədən 6277 cinayət xarakterli məlumat daxil olmuş. Onlardan 15,8%- (990) üzrə cinayət işi başlanmışdır. Məişət zəminində baş vermiş 4407 hüquqaziddən əməlin qarşısı alınmış, müxtəlif məsələlərə əlaqədar müraciət etmiş 7500-dən çox vətəndaşa hüquqi yardım göstərmiş və ya müvafiq izahlar verilmişdir.

Növbətçi hissə-ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi, cinayətkarlığa qarşı mübarizədə daxili işlər orqanlarının üzərinə düşən vəzifələrin tam, effektli və vaxtında yerinə yetirilməsi məqsədi ilə digər xidmət sahələrinin fəaliyyətinə idarəciliyi və rəhbərliyi həyata keçirən DİO sistemində müstəqil struktur bölmədir. Konkret olaraq şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının, əlahiddə hissələrin (bundan sonra DİO) növbətçi hissələri-şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının, əlahiddə hissələrin struktur hissəsidir.

Daxili işlər orqanlarının növbətçi hissələri sistemində-yuxarı təbəqəli növbətçi hissə DİN-in növbətçi hissəsi, aşağı təbəqəli növbətçi hissə şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının, əlahiddə hissələrinin növbətçi hissələridir. DİO-nun növbətçi hissəsi müəyyən olunmuş ştatlara uyğun formalaşır. Belə ki, yuxarı təbəqəli növbətçi hissənin fəaliyyətini DİN-də və Naxçıvan MR DİN-də növbətçi hissələri İdarəetmə Xidməti (bundan sonra NHİX) həyata keçirir. Bu xidmətin ştat cədvəlinə xidmət rəisi, rəis müavini, növbətçi hissələrlə iş və informasiya

təminatı bölməsinin rəisi, xüsusilə mühüm tapşırıqlar üzrə baş inspektor, inspektor, məsul növbətçi, məsul növbətçinin köməkçisi aiddir.

Baş Polis İdarələri, Şəhər-Rayon Polis İdarələrinin növbətçi hissəsinin ştat cədvəli xidmət rəisi, növbətçi hissənin rəisi, baş inspektor, inspektor, məsul növbətçisi və məsul növbətçinin köməkçisindən ibarətdir.

Şəhər, rayon polis şöbələri, polis bölmələri, xətt polis şöbələri, xətt polis bölmələri, xətt polis məntəqələrinin növbətçi hissəsinin ştat cədvəli məsul növbətçidən, nizami hissələrdə isə baş növbətçi-inspektor və növbətçi inspektordan ibarətdir.

DİO-nun növbətçi hissəsi müstəqil struktur bölmə olaraq DİN-in növbətçi xidməti sistemində xüsusi yer tutur. *DİO-nun növbətçi hissəsi öz fəaliyyətini DİN-in 02 yanvar 2001-ci il tarixli 1 №-li əmri ilə təsdiq edilmiş, “Şəhər, rayon, xətt polis orqanlarının, əlahiddə hissələrin növbətçi hissələrinin işinin təşkilinə dair Təlimat”la tənzimləyir.* Növbətçi hissə qarşısında qoyulmuş vəzifələri yerinə yetirərkən Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasını, qanunları, Prezidentin ferman və sərəncamlarını, Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarını, o cümlədən DİN-in normativ-hüquqi aktlarını rəhbər tuturlar.

Daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinin əsas vəzifələri aşağıdakılardır:

1. daxili işlər orqanının hazırlıq dərəcəsinin praktiki tətbiqinin təmin edilməsi;

2. cinayətlər, hadisələr və digər hüquqpozmalar barədə ərizə və məlumatların qəbulu, onların əsasında operativ tədbirlərin görülməsi, cinayətlər barədə ərizə və məlumatların uçotunun dolğunluğuna nəzarətin həyata keçirilməsi;

3. hüquqpozmalara görə növbətçi hissəyə gətirilənlərin işlərinin araşdırılması;

4. xidməti naryadlarının hazırlanması və onların əməli idarə olunmasının edilməsi;

5. tutulmuş və həbs edilmiş şəxslərin müvəqqəti saxlama yerlərinə yerləşdirilməsi, bu yerlərdən azad edilməsi və onların müşayiət məsələlərinin təmin edilməsi;

6. aidiyəti ərazi üzrə əməliyyat şəraiti barədə məlumatların toplanması, daxili işlər orqanı rəisinə məruzə edilməsi, müəyyən edilmiş orqanlara məlumat verilməsi;

7. daxili işlər orqanı və MSY-nin mühafizəsinin vəziyyətinə nəzarət edilməsi;

8. növbətçi hissədə olan bütün xidməti sənədlərin, silah-sursatın, xüsusi mühafizə və rabitə vasitələrinin, əməliyyat və kriminalistik texnikanın, digər əmlakın qorunmasının təmin edilməsi;

9. daxili işlər orqanının inzibati binasında və onun ətrafında sanitariya yanğın təhlükəsizlik qaydalarına riayət olunmasına nəzarət edilməsi.

Daxili işlər orqanının növbətçi hissəsi bilavasitə daxili işlər orqanının rəisinə tabedir. Eyni zamanda, daxili işlər orqanının növbətçi hissəsi yuxarı daxili işlər orqanları rəhbərliyinin, NHİX-nin və növbətçi hissələrin əməliyyat tabeliyindədir.

Daxili işlər orqanının bölmə və hissələrinin növbətçiləri, habelə xidməti naryadlar (xidməti naryadlar-xidməti vəzifələri yerinə yetirməkdən ötrü ayrılmış post-patrol və yol-patrol xidməti, mühafizə xidməti, tutulmuş və həbsə alınmış şəxslərin müşayiəti və mühafizəsi naryadları və digər naryadlar) həmin orqanın növbətçi hissəsinin əməliyyat tabeliyindədir.

Bir qayda olaraq idarəetmə fəaliyyəti ilə məşğul olan yuxarı təbəqəli DİO-nun növbətçi hissələrindən fərqli olaraq, aşağı təbəqəli DİO-nun növbətçi hissələri ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi sahəsində, cinayətkarlıqla mübarizədə DİO-nun üzərinə düşən vəzifələrin həllində bilavasitə iştirak edir.

Belə ki, onlar ictimai qaydanın qorunmasında iştirak edən bölmə və xidmətlərə idarəetməni həyata keçirməklə yanaşı, xidməti ərazidə əməliyyat vəziyyəti haqqında daima məlumat toplanmasını, hüquqpozma və hadisələr haqqında ərizə və məlumatlara təcili reaksiya verilməsini, növbətçi hissəyə gətirilmiş şəxslərə qarşı qanunçuluğun tələblərinə, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına ciddi riayət etməklə obyektiv araşdırmanın təmin edir.

Növbətçi hissə DİO-nun hüquq-mühafizə fəaliyyətinin təşkilati-informasiya təmini məqsədilə xidməti ərazidə əməliyyat şəraiti barədə məlumatların toplanması, təhlili, orqanın rəisini və ya müavininə məruzəsi, müvafiq xidmət və bölmələrin rəhbərlərinə xəbər verilməsi, naryadların, xidmətin aparılmasına hazırlanması və mövcud şəraitdən asılı olaraq onların idarə edilməsi kimi vəzifələri həyata keçirir.

Növbətçi hissə sutkalıq naryad və maddi texniki vasitələr yerləşən xüsusi təchiz edilmiş otaqlarda yerləşdirilir. Belə otaqlar vətəndaşların qəbul otaqları və hüquqpozmalarla araştırma otaqlarından ayrı olmalıdır. Növbətçi hissələrdə inzibati qaydada tutulmuşlar üçün ən azı 3 otaq təchiz edilir, lazımlı gəldikdə şübhəli və təqsirləndirilən şəxslərin saxlanması üçün xüsusi təchiz edilmiş otaqlar yaradılır. MSY-nin və tutulmuş şəxslərin saxlanılma otaqlarının yerləşdirilməsi, təchiz edilməsi və mühafizə qaydası DİN-in müvafiq normativ aktlarının tələblərinə uyğun həyata keçirilir.

Daxili işlər orqanlarının, hissələrinin məsul növbətçisi cinayət və hadisələr haqqında məlumat aldıqda onun etibarlığını və tamlığını diqqətlə yoxlayır, hadisə və cinayət haqqında dərhal daxili işlər orqanının, hissələrin rəhbərliyinə məruzə edir. *Azərbaycan Respublikası DİN-in 08 yanvar 2015-ci il tarixli Q2-001-15 № qərarı: "Cinayət və hadisələr barədə əməliyyat məlumatlarının hazırlanması və təqdim edilməsi qaydalarına dair Təlimat"* da göstərilmiş cinayət və hadisələr, eləcə də təbii fəlakətlər haqqında əməliyyat məlumatlarını müəyyən edilmiş qaydada və müddətdə hazırlayaraq DİN-in Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidmətinə məruzə edir.

Cinayət və hadisələr haqqında məlumatın DİN-in Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidmətinə (NHİX) vaxtında verilməsi, düzgünlüyü və tamlığı üçün məsuliyyət daxili işlər orqanlarının rəislərinin üzərinə düşür. Cinayət və hadisələr haqqında gündəlik məlumatların DİN-ə verilməsi, eləcə də, bu məlumatların DİO-da vaxtında qəbulu və qeydiyyatı qaydalarının pozulması faktları üzrə DİN-in Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidməti yoxlama xidməti təhqiqatlar apararaq,

həm də məlumatın təqdim edilməsi qaydalarının dəqiqliğinə nəzarəti həyata keçirir.

Daxili işlər orqanının rəisi növbətçi hissənin işinin təşkili məqsədilə aşağıda göstərilənləri edir:

- növbətçi hissəsinin əməkdaşlarının düzgün seçilib yerləşdirilməsini təmin edir;
- növbətçi hissənin fəaliyyətinə daim nəzarət etməklə, xidməti vəzifələrin yerinə yetirilməsində əməkdaşlara əməli və metodiki yardım göstərir;
- növbətçi hissənin əməkdaşlarının xidməti və döyüş hazırlığının təşkili ilə yanaşı, xidməti məşğələlər aparılmasında bilavasitə iştirak edir;
- növbətçi hissənin fəaliyyətində qabaqcıl iş təcrübəsinin tətbiq edilməsi üçün tədbirlər görür;
- növbətçi hissənin silah, sursat, xüsusi müdafiə və rabitə vasitələri, əməliyyat və kriminalistik texnika, xidməti otaqlar, avtonəqliyyat, eləcə də digər əmlakla təmin olunması üçün tədbir görür, operativ növbətçi hissədə saxlanan maddi-texniki vasitələrin düzgün istifadə olunmasına və saxlanması, köhnəlmış sənədlərin dəyişdirilməsinə nəzarət edir;
- növbətçi hissədə uçot-qeydiyyat işinin aparılmasını təmin edir.

Növbətçi hissənin ştatda olan əməkdaşlarının təyinatı üzrə vəzifələrinə uyğun olmayan işlərə cəlb edilməsi qadağandır.

Növbətçi hissədə işi təşkil etmək üçün aşağıdakı tərkibdə gündəlik naryad təyin edilir: məsul növbətçi, növbətçi köməkçisi və növbətçi hissəyə təhkim olunmuş avtomasının sürücü-əməkdaşı. Daxil olan məlumatların həcmindən və 102 rabitə xəttinin sayından asılı olaraq, gündəlik naryadın heyətinə 102 xidməti üzrə operator, eləcə də teletayp operatoru daxil edilə bilər. Məsul növbətçi gündəlik naryada başçılıq edir və onun işinə görə şəxsən məsuliyyət daşıyır.

Növbətçi hissənin ştatdakı əməkdaşları müvəqqəti olmadığı hallarda (xəstəlik, məzuniyyət və s.) onları növbətçi xidmətinin fəaliyyətini tənzimləyən normativ aktlar üzrə məqbul vermiş digər xidmətlərin əməkdaşları əvəz edə bilərlər.

Əməliyyat şəraiti mürəkkəbləşdikdə, şəxsi heyət gücləndirilmiş xidmət rejiminə keçirildikdə gündəlik naryad əlavə qüvvə ayrılması hesabına gücləndirilə bilər.

Gündəlik naryadın şəxsi heyəti adı hallarda gündəlik geyim formasında, bayram günlərində isə müəyyən edilmiş geyim formasında olmalı, xidməti vəsiqələri özlərində olmalıdır. Xidməti vəzifələrini yerinə yetirən məsul növbətçinin və növbətçi köməkçisinin iki dolu darağı olan tapançası olmalıdır. Daxili işlər orqanı rəhbərlərinin göstərişinə əsasən onlara avtomat silahlar da verilə bilər.

Baş vermiş cinayətlər barədə ərizə və məlumatlara operativ surətdə reaksiya verilməsi, cinayətlərin “isti izlərlə” açılması və cinayətkarların tutulması üçün əməliyyat-axtarış və digər tədbirlərin həyata keçirilməsi, eləcə də cinayət işlərinin vaxtında başlanılması, təxirəsalınmaz istintaq hərəkətlərinin görülməsi məqsədilə növbətçi hissələrdə gündəlik əməliyyat-istintaq qrupları yaradılır. Cinayət-prosessual məcəlləyə müvafiq olaraq əməliyyat-istintaq qruplarına

prokurorluğun müstəntiqləri və məhkəmə-tibb ekspertləri də daxil edilə bilərlər. Kütləvi iğtişaşlar, fövqəladə hadisələr, təbii fəlakətlər, yanğınlar, istehsalat qəzaları, radioaktiv, güclü təsireddici, zəhərli maddələrin saxlanması və onların daşınması zamanı baş verən hadisələr, ağır nəticələrə səbəb olmuş nəqliyyat qəzaları, eləcə də ağır cinayət hadisələri zamanı orqan rəisinin (onu əvəz edən şəxsin) əməliyyat-istintaq qrupu ilə birlikdə hadisə yerinə şəxsən çıxması vacibdir.

Məsul növbətçi və gündəlik naryadın digər üzvləri xidməti vəzifələrini yerinə yetirərkən, “Polis haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanununu, digər normativ-hüquqi aktları və şəhər, rayon xətt polis orqanlarının, əlahiddə hissələrin növbətçi hissələrinin işinin təşkiline dair Təlimatı rəhbər tuturlar.

Üzərinə düşən vəzifələrin layiqincə yerinə yetirilməsi üçün növbətçi hissə xüsusi xidməti otaqlar, maddi-texniki avadanlıq, xidməti sənədlər, silah-sursat, xüsusi mühafizə və rabitə vasitələri, əməliyyat və kriminalistik texnika, avtonəqliyyat və digər əmlakla təmin edilir.

Polisə gətirilmiş və barəsində Azərbaycan Respublikası İXM-nin 398-ci maddəsi ilə müəyyən olunmuş inzibati qaydada tutma tədbiri tətbiq edilmiş şəxslərin saxlanması üçün növbətçi hissənin nəzdində azı 2 ayrı-ayrı otaq olmalıdır.

İnzibati qaydada tutma müddətləri Azərbaycan Respublikası İXM-nin 399-cu maddəsi ilə müəyyən edilir.

DİO-nun növbətçi hissəsinin fəaliyyəti əsasında digər xidmət sahələri və bölmələr arasında qarşılıqlı əlaqələndirmə təbəqəsi yaranır. Bu və ya digər vəzifələrin həyata keçirilməsi üçün **DİO-nun növbətçi hissəsinin fəaliyyətinin əsas prinsipləri** aşağıdakılardır:

- yüksək döyüş hazırlığı;
- operativlik;
- xidməti ərazidə əməliyyat şəraitini dərindən bilmək;
- qanunçuluğa ciddi riayət edilməsi;
- dövlət və xidməti sirrin qorunub saxlanması;
- normativ aktların tələblərini dəqiq yerinə yetirmək;
- sayıqlıq;
- vətəndaşlara nəzakətli və hörmətli münasibət.

Bu prinsiplərin konkret realizəsinin təzahürü ondadır ki, DİO-ya sutka ərzində böyük həcmidə ərizə, şikayət və məlumatlar daxil olur, bunların da əksəriyyəti hüquqpozmalar barədədir. Ona görə də qeyd etdiyimiz prinsiplərə əməl olunması DİO-nun növbətçi hissələrinin işinin effektli aparılmasının vacib şərtidir. Belə ki, məlumatların araşdırılmasında, pozulmuş ictimai qaydanın bərpasında, cinayətlərin “isti izlərlə” açılmasında vaxt amili böyük rol oynayır.

Göstərilən prinsiplərə riayət edilməsində məsul növbətçi əsas rol oynayır. O, həmçinin, şəxsən təşkilatçılığı, sayıqlığı, peşə mədəniyyəti ilə digər əməkdaşlara nümunə olmalıdır.

Növbətçi hissənin fəaliyyətində vətəndaşlara nəzakətli və hörmətli münasibət prinsipi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Növbətçi hissə DİO-nun ümumi səviyyəsinin mədəniyyət göstəricisi kimi əhali arasında, vəzifəli şəxslər,

müəssisə, təşkilatlar, ictimai birliklər və digər qurumlar arasında hörmətini artırır. Vətəndaşlara qarşı laqeyd, hörmətsiz, kobud, formal yanaşma yolverilməzdür. Növbətçi hissəyə müraciət etmiş hər bir vətəndaşı maraqlandıran suallar diqqətlə dinlənilməlidir. DİN-nun səlahiyyətlərinə aid olmayan müraciətləri məsul növbətçi və ya onun köməkçisi vətəndaşın hara müraciət etməsini mehribanlıqla başa salmalıdır. Qeyd etdiyimiz prinsiplərin məzmunu onu göstərir ki, onlar növbətçi hissənin fəaliyyətinin təşkilati əsasını, məsul növbətçinin və tabelikdə olan şəxslərin hərəkətlərinin xarakterini, digər xidmət və bölmələrlə qarşılıqlı əlaqəsini ifadə edir.

DİN-in Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidmətinə bilavasitə tabe olan Təhlükəsiz Şəhər Xidməti haqqında Əsasnaməsi Azərbaycan Respublikası DİN-in 05 oktyabr 2009-cu il tarixli 571 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir.

Təhlükəsiz Şəhər Xidməti (bundan sonra Xidmət) – insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarını, əhalinin təhlükəsizliyini, dövlətin, fiziki və hüquqi şəxslərin qanuni mənafelərini hüquqazidd əməllərdən qorumaq məqsədi daşıyır. Xidmət ərazilərdə hüquq qaydasına riayət edilməsi vəziyyətinin videoəzarət vasitəsilə fasiləsiz və canlı izlənilməsi, qanunazidd hallara, fövqəladə vəziyyətlərə çəvik reaksiya verilməsi üzrə fəaliyyəti həyata keçirən ixtisaslaşdırılmış struktur qurumdur.

Xidmət DİN-in Növbətçi Hissələri Xidmətinə bilavasitə tabedir.

Xidmət öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını və qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələri, DİN-in normativ hüquqi aktlarını, habelə bu Əsasnaməni rəhbər tutur.

Xidmətin strukturu və ştat cədvəli Azərbaycan Respublikasının daxili işlər naziri tərəfindən təsdiq edilir.

Xidmətin rəisi, rəis müavini, böyük, orta, sıravi və kiçik rəis heyətindən olan əməkdaşları, habelə mülki işçiləri DİN-in 13 iyul 2006-ci il tarixli 310 nömrəli əmri ilə müəyyən edilmiş qaydada vəzifəyə təyin edilir və vəzifədən azad olunurlar.

Xidmətin fəaliyyətinin təşkilati əsasını Nazirliyin əsas təşkilati tədbirlər, Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidmətinin və özünün iş planları təşkil edir.

Xidmətdə karguzarlıq işi və məxfilik rejiminin təmin olunması Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və Nazirliyin normativ-hüquqi aktları ilə müəyyən edilmiş qaydalara uyğun aparılır.

Xidmətin əsas funksiyaları:

- Elektron müşahidə vasitələri ilə dövlət əhəmiyyətli binaların, əhalinin kütləvi toplantı yerlərinin, küçə və meydanlarının, təhsil, mədəniyyət və səhiyyə müəssisələrinin, sosial və nəqliyyat infrastrukturlarına aid obyektlərin, ərazilərin və s. zəruri yerlərin tam əhatə olunması yolu ilə ictimai qaydaya və ictimai təhlükəsizliyə nəzarəti həyata keçirmək;

- müxtəlif qanun pozuntularına, cinayətlərə, fövqəladə vəziyyətlərə çəvik reaksiya vermək;

- aşkar olunmuş cinayət və hadisələr, habelə yol hərəkəti qayda pozuntuları barədə məlumatları müvafiq tədbirlər görülməsi üçün təxirəsalınmadan aidiyyəti üzrə ötürmək.

Xidmətin vəzifələri:

- ictimai yerlərdə, o cümlədən küçələrdə və videomüşahidə vasitələri ilə əhatə olunmuş digər yerlərdə hüquq qaydasına riayət edilməsi vəziyyətini fasiləsiz və canlı izləmək;

- aşkar edilmiş qayda pozuntuları barədə qanunvericiliyə uyğun tədbirlərin görülməsi məqsədilə müvafiq sənədləşmə aparmaq, materialları aidiyyəti ərazi polis orqanına göndərmək;

- cinayətlər və digər hüquqpozmalar, şübhəli və axtarışda olan şəxslər və avtomobilər aşkar edildikdə təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsi üçün aidiyyəti xidmətləri məlumatlaşdırmaq;

- yollarda avtomobilərin hərəkatına videoəzarəti, onların hərəkət sürətinin, dövlət qeydiyyat nömrələri üzrə uğurlanmış və ya qaçırılmış avtomobilərin avtomatik müəyyənləşdirilməsini həyata keçirmək;

- yerlərə göndərilən materialların icrasını nəzarətdə saxlamaq, zərurət yarandıqda müvafiq əlavə məlumatlar təqdim etmək;

- videogörüntüləri arxivləşdirmək, zəruri hallarda müvafiq görüntüləri aidiyyəti qurumlara təqdim etmək;

- müəyyən edilmiş qayda pozuntuları üzrə statistik hesabatlar aparmaq.

Xidmət rəisinin hüquq və vəzifələri:

- xidmətin işini təşkil edir, əməkdaşların fəaliyyətinə ümumi rəhbərliyi həyata keçirir;

- üzərinə düşən vəzifə və funksiyaların lazımı qaydada yerinə yetirilməsinə, qanunçuluğun, xidməti və icra intizamının vəziyyətinə, şəxsi heyətin peşə hazırlığının səviyyəsinə görə şəxsən məsuliyyət daşıyır;

- xidmətin əməkdaşları arasında iş yükünün bölgüsünü aparır;

- xidmətin iş planının yerinə yetirilməsi barədə hesabatlar hazırlanır;

- səlahiyyətləri çərçivəsində sıravi və kiçik rəis heyəti əməkdaşları barədə intizam və həvəsləndirmə tədbirləri tətbiq edilməsi, habelə mükafatlaşdırılması barədə təkliflər verir;

- nazirliyin normativ hüquqi aktları ilə müəyyən olunmuş digər səlahiyyətləri həyata keçirir.

DİN-in Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidmətinə bilavasitə tabe olan 102 xidməti-zəng mərkəzi sistemi haqqında Əsasnaməsi Azərbaycan Respublikası DİN-in 05 oktyabr 2009-cu il tarixli 571 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir.

102 xidməti-zəng mərkəzi sistemi (bundan sonra Xidmət) – cinayətlər və hadisələr barədə daxil olan məlumatların qəbulu, bu sahədə şəxslərlə polis orqanları arasında operativ rabitənin təşkili üzrə fəaliyyəti həyata keçirən ixtisaslaşdırılmış struktur qurumdur.

Xidmətin təyinatı, onun əhatə dairəsinə daxil olan şəhər və rayonlarda əməliyyat şəraitinə nəzarətin həyata keçirilməsini, cinayət və hadisələr barədə daxil olan məlumatların qəbulunu, qeydiyyatını, onlar üzrə təcili tədbirlərin

görülməsini, aidiyyəti üzrə ötürülməsini, habelə bu sahədə polis orqanları ilə operativ rabitəni təmin etməkdən ibarətdir.

Xidmət DİN-in Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidmətinə bilavasitə tabedir.

Xidmət öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələri, DİN-in normativ hüquqi aktlarını, habelə bu Əsasnaməni rəhbər tutur.

Xidmətin strukturu və ştat cədvəli Azərbaycan Respublikasının daxili işlər naziri tərəfindən təsdiq edilir.

Xidmətin rəisi, rəis müavini, böyük, orta, sıravi və kiçik rəis heyətindən olan əməkdaşları, habelə mülki işçiləri DİN-in 13 iyul 2006-cı il tarixli 310 nömrəli əmri ilə müəyyən edilmiş qaydada vəzifəyə təyin edilir, vəzifədən azad olunurlar.

Xidmətin fəaliyyətinin təşkilati əsasını Nazirliyin əsas təşkilati tədbirlər, Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidmətinin və özünün iş planları təşkil edir.

Xidmətdə karguzarlıq işi və məxfilik rejiminin təmin olunması Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və Nazirliyin normativ hüquqi aktları ilə müəyyən edilmiş qaydalara uyğun aparılır.

Xidmətin əsas funksiyaları:

- əhatə etdiyi şəhər və rayonlarda əməliyyat şəraitinə nəzarəti həyata keçirmək;
- cinayətlər və hadisələr barədə daxil olan məlumatların qəbulunu və qeydiyyatını aparmaq;
- cinayət və hadisələr barədə məlumatlar üzrə təcili tədbirlərin görülməsini, aidiyyəti üzrə ötürülməsini təmin etmək;
- müvafiq sahədə polis orqanları ilə operativ rabitəni təmin etmək.

Xidmətin vəzifələri:

- cinayətlər və hadisələr barədə daxil olan məlumatların fasılısız qəbulunu, qeydiyyatını, işlənilməsini, sənədləşdirilməsini, arxivləşdirilməsini həyata keçirmək;
- cinayətlər və hadisələr barədə daxil olan məlumatı aidiyyəti üzrə ötiitmək və müvafiq tədbirlərin gedışatını nəzarətdə saxlamaq;
- təxirəsalınmaz tədbirlər görülməsini tələb edən məlumatlar üzrə hadisə yerinə bilavasitə yaxın olan qüvvə və vasitələri yönləndirmək;
- cinayət və hadisələr barədə daxil olan məlumat üzrə aidiyyəti ərazi orqanı tərəfindən həyata keçirilən ilkin və sonrakı tədbirlərin, habelə onların nəticələri barədə məlumat bazasını yaratmaq;
- cinayətlər və hadisələrin uçotunu aparmaq, müvafiq məlumatları ümumişdirmək, statistik hesabatlar hazırlamaq;
- videokameralar vasitəsilə ərazi orqanlarının növbətçi hissələrində vətəndaşların müraciətlərinin müəyyən edilmiş qaydada qeydiyyata alınması prosesinə nəzarət etmək, videogörüntüləri arxivləşdirmək;
- rübdə bir dəfədən az olmayaraq daxil olmuş məlumatlarla ərazi polis orqanlarında aparılmış araşdırmalarının nəticələrinin üzləşdirilməsini aparmaq;

- inzibati ərazilərdə xidmət aparan avtopatrol naryadlarının müəyyən olunmuş dislokasiya üzrə hərəkətinə nəzarət etmək;
- daxili işlər orqanları əməkdaşlarının qanunazidd hərəkətləri barədə "Qaynar xətt"ə daxil olan məlumatları müəyyən edilmiş qaydada DİN-in rəhbərliyinə məruzə etmək;
- zəng edən şəxsə zəruri hallarda psixoloji dəstək göstərmək.

Xidmət rəisinin hüquq və vəzifələri:

- xidmətin işini təşkil edir, əməkdaşların fəaliyyətinə ümumi rəhbərliyi həyata keçirir;
- üzərinə düşən vəzifə və funksiyaların lazımı qaydada yerinə yetirilməsinə, xidməti və icra intizamının, qanunçuluğun vəziyyətinə, şəxsi heyətin peşə hazırlığının səviyyəsinə görə şəxsən məsuliyyət daşıyır;
- xidmətin əməkdaşları arasında iş yükünün bölgüsünü aparır;
- xidmətin iş planının yerinə yetirilməsinə dair hesabatlar hazırlayır;
- səlahiyyətləri çərçivəsində sıravi və kiçik rəis heyəti əməkdaşları barədə intizam və həvəsləndirmə tədbirləri tətbiq edir, onların, eləcə də digər əməkdaşların intizam məsuliyyətinə cəlb edilməsi, habelə mükafatlandırılması barədə tabelik üzrə təkliflər verir;
- nazirliyin normativ hüquqi aktları ilə müəyyən olunmuş digər səlahiyyətləri həyata keçirir.

Beləliklə, mövzunun **birinci sualına** nəticə olaraq qeyd edirik ki, növbətçi hissə-daxili işlər orqanları sistemində müstəqil struktur hissə olub, cinayətkarlığa qarşı mübarizə, ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi sahəsində vəzifələrin səmərəli həll edilməsi məqsədi ilə idarəetmənin müxtəlif xarakterli və funksiyalı xidmət və aparatlarının fəaliyyətinə rəhbərliyi və nəzarəti həyata keçirir.

SUAL 2. “DİO-nun növbətçi hissələrinin işinin təşkili”.

Növbətçi hissənin işinin təşkilini və cari məsələlərin həllini öz vəzifələri və səlahiyyətləri hüdudlarında daxili işlər orqanının rəisi təmin edir və buna görə şəxsən məsuliyyət daşıyır.

Növbətçi hissədə cinayətlər, hüquqpozmalar haqqında müraciətlərin, ərizə və məlumatların qeydiyyatı, şəxslərin polisə gətirilmə əsaslarının araşdırılması, saxlanılanların mühafizəsi DİO-nun fəaliyyətinin əsas istiqamətləri üzrə işin təşkilində mühüm yer tutur. Bu xidmət sahəsinin fəaliyyətinin təşkili və işin nəticələri üzrə şəxsi məsuliyyət daşıyan **DİO-nun rəisi müvafiq əmr və təlimatların tələbləri nəzərə alınmaqla növbətçi hissənin fəaliyyətini aşağıdakı istiqamətlər üzrə təşkil edir:**

- növbətçi heyətin müəyyən edilmiş qaydada növbəni qəbul edib, təhvıl verməsi;
- əməliyyat şəraiti dair məlumatların fasiləsiz olaraq gün ərzində toplanılması və sistemləşdirilməsi, müəyyən edilmiş qaydada tabelik üzrə yuxarı polis orqanına və DİN-ə çatdırılması;
- əməliyyat şəraiti haqqında informasiyaların vaxtında və tam qeydiyyatdan keçirilməsi, ictimai qaydanın və ictimai təhlükəsizliyin, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının pozulması haqqında məlumatlara dərhal reaksiya verilməsi və adekvat tədbirlərin görülməsi;
- rəhbərliyin, şəxsi heyətin, müəyyən edilmiş hallarda isə tabelik üzrə yuxarı instansiyaların, yerli hakimiyyət, özünüidarə və digər hüquq-mühafizə orqanları rəhbərlərinin taxirəsalınmadan xəbərdar olunması;
- ictimai qaydanın, ictimai təhlükəsizliyin, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının, mənafelərinin, həyat və sağlamlıqlarının mühafizəsində iştirak edən qüvvə və vasitələrin fasiləsiz idarə edilməsi, cinayətlərin “isti izlərlə” açılması üçün taxirəsalınmaz tədbirlərin həyata keçirilməsi.

Bu məqsədlə rəis aşağıda göstərilənləri həyata keçirir:

- istintaq-əməliyyat, habelə çevik patrul qruplarının, həmin ərazinin polis sahə inspektorlarının, yaxınlıqda xidmət aparan naryadların hadisənin baş verdiyi, cərəyan etdiyi yerə vaxtında göndərilməsini təmin edir. Hadisə yerinin mühafizəsi, əməliyyat-istintaq hərəkətlərinin keçirilməsini təşkil edir, bu yönündə fəaliyyəti tənzimləyən müvafiq əmrlə nəzərdə tutulmuş halarda şəxsən hadisə yerinə gedir;

- tutulub saxlanılmış və növbətçi hissəyə gətirilmiş şəxslərin hərəkətlərinin araşdırılmasını və hüquqi qiymət verilməsini təmin edir;

- xidməti naryadların hazırlığı, onların işinə nəzarət, tutulmuş və həbs edilmiş şəxslərin saxlanması, mühafizəsi və müşayiət edilməsi qaydalarına riayət olunması üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsini təşkil edir;
- silahların və sursatın, xüsusi və müdafiə vasitələrinin, rabitə, əməliyyat və kriminalistik texnikanın, habelə növbətçi hissənin digər əmlakının qorunub saxlanması üzrə tədbirlər görülməsini təşkil edir;
- orqanın inzibati binasının təhlükəsizliyinə və yanğından mühafizəsinə nəzarəti təmin edir.

Növbətçi hissənin gündəlik naryadının xidməti 24 saat müddətinə təşkil edilir. Naryadda olan şəxslərin hər birinə xidmət zamanı növbə ilə yemək və qısamüddətli istirahət üçün fasılələr verilir (3 növbəli işdə-6 saat, 4 növbəli işdə-4 saat). İstirahət vaxtı iş vaxtına aid edilmir. Növbədən sonra növbətçi hissənin ştatda olan əməkdaşlarına müvafiq olaraq 48 və ya 72 saat istirahət verilir.

Növbəni təhvil verən məsul növbətçi işə gəlmiş naryadı xidməti ərazidəki əməliyyat şəraiti, qeydə alınmış cinayət və hadisələr barədə məlumatlarla tanış edir, daxili işlər orqanı tərəfindən nəzarət tələb edən məsələlər, MSY-nin mühafizəsi, yuxarı daxili işlər orqanının və xidmət etdiyi daxili işlər orqanının rəisiinin göstərişlərinə dair ətraflı məlumat verir. Növbətçi hissələrin gündəlik naryadlarının növbəsi günün birinci yarısında dəyişilir.

Növbəyə gəlmiş gündəlik naryadın üzvləri növbəni təhvil verənlərdən aşağıdakıları qəbul etməlidirlər:

1. Siyahı üzrə xidməti sənədləri, həmçinin normativ hüquqi aktlar;
2. Nömrələri, komplektliliyi və sazlığı siyahı üzrə bir-bir yoxlanılmaqla silah, döyüş sursatını, xüsusi vasitələr, əməliyyat-kriminalistik texnikanı, rabitə və mühafizə vasitələrini, yol hərəkətinə nəzarəti həyata keçirən DYP əməkdaşlarına fərqləndirici döş nişanlarını və s. avadanlığı.

Maddi məsul şəxsin möhürlədiyi şkaf açılmır, onun açarları dəmir futlyarda möhürlənmiş halda növbətçilər tərəfindən qəbul (təhvil-təslim zamanı) olunur. Silah, döyüş sursatı və digər əmlak olan şkaflar və onların saxlanıldığı otaqlar, növbəni qəbul edəndən sonra məsul növbətçinin şəxsi möhürü ilə möhürlənir.

3. İnzibati xətalar törətdiyinə görə saxlanmış şəxslərdən götürülmüş sənədləri, qiymətli əşyaları, pulları və s.
4. Növbətçi hissədə olan yanğınsöndürmə vasitələri.

DİO-nun növbətçi hissəsində aşağıda göstərilən şəxslər barəsində kartotekalar aparılır:

1. inzibati məsuliyyətə cəlb olunmuşlara;
2. əvvəllər məhkum olunmuşlara;
3. ətrafdakılar üçün təhlükə törədə bilən psixi xəstələrə (səhiyyə orqanlarında xüsusi qeydiyyatda olanlara);
4. yaşayış mənzilini cəmiyyətə zidd subyektlərin yiğilması üçün istifadəyə verənlərə;
5. xüsusi komendaturada qeydiyyatda olanlara;
6. digər orqanlar tərəfindən axtarışda olanlara.

Kartoteka üçün ayrılmış otaq olmadiqda, kartoteka şkafları məsul növbətçinin iş otağında yerləşdirilir.

DİO-nun növbətçi hissəsində olan xidməti sənədlərə aiddir:

1. Növbətçiliyin qəbulu və təhvili kitabı.
2. Məsul növbətçinin qeyd kitabı.
3. Şikayət və təkliflər kitabı.
4. Rabitə siqnalizasiya aparatlarının, əməliyyat və kriminalistik texnikanın sazlığının yoxlanılması və zədələnməsinin qeydiyyat kitabı.
5. Şəhər, rayon, xətt polis orqanlarına gətirilmiş şəxslərin qeydiyyat kitabı.
6. İnzibati xətalara dair materialların qeydiyyat kitabı.
7. Post cədvəlləri kitabı.
8. Daxil olan və göndərilən teleqram-telefonoqramların qeydiyyat kitabı.
9. Zərflərin qeydiyyat kitabı.
10. Tapılmış, götürülmüş, təhvil verilmiş və ya mənsubiyəti məlum olmayan əşyaların qeydiyyat kitabı.
11. Növbətçi hissədə yerləşən texniki vasitələrin siyahısı
12. Növbətçi hissədə texniki vasitələrin verilməsi və qəbul edilməsinin qeydiyyat kitabı.
13. Avtonəqliyyatın qaçırlımasının qeydiyyatı kitabı.
14. Silah və sursatların, xüsusi vasitələrin verilib-qəbul edilməsi kitabı.
15. Daxili işlər orqanlarına daxil olmuş cinayətlər haqqında ərizə və məlumatların qeyd kitabı.
16. Daxili işlər orqanlarına telefon, teleqraf, mühafizə siqnalizasiyası qurğuları və digər vasitələrlə hadisələr barədə daxil olmuş məlumatların qeydiyyat kitabı.

Daxili işlər orqanının rəisi növbəni təhvil verən gündəlik naryadın işinə qiymət verməli, əməliyyat şəraitini nəzərə alaraq yeni növbəni təlimatlaşdırma və növbəni dəyişməyə icazə verməlidir.

Növbəni qəbul etmiş məsul növbətçi dərhal növbəni qəbul etməsi, xidməti ərazidəki əməliyyat şəraiti, gün ərzində gözlənilən kütləvi iğtişaş, ictimai-siyasi kütləvi tədbirlər, idman yarışları və s. barədə yuxarı daxili işlər orqanlarının növbətçi hissəsinə məlumat verməlidir.

Gündəlik naryad daim növbətçi hissənin əməliyyat otağında olmalıdır. Onlar ancaq rəhbərliyin yanına çağırıldıqda, həmçinin istirahət, nahar zamanı və qanunvericilikdə nəzərdə tutılmış digər hallarda xidmət yerini tərk edə bilərlər.

Məsul növbətçi daxili işlər orqanı rəisinin (və ya onu əvəz edən şəxsin), gündəlik naryadda olan digər əməkdaşlar isə məsul növbətçinin icazəsi ilə iş yerini tərk edə bilərlər. Növbətçi hissəni naryadın bir əməkdaşının öhdəsinə qoymaq qadağandır.

Məsul növbətçi növbətçi hissəni tərk edərkən, öz yerinə növbətçi köməkçisini saxlamalıdır. Daxili işlər orqanı rəisinin (və ya onu əvəz edən şəxsin) icazəsi olmadan, növbətçi hissələri digər xidmətin əməkdaşlarının öhdəsinə qoymaq qadağandır.

Məsul növbətçi qayıtdıqdan sonra, onu əvəz edən əməkdaşdan olmadığı müddət ərzində baş vermiş dəyişikliklər və meydana çıxmış məsələlər barədə ətraflı məruzəni qəbul etməlidir.

Gündəlik naryada daxil olan şəxslər, növbətçi hissəyə təhkim edilmiş avtonəqliyyatı, rabitə vasitələrini və digər əmlakı birbaşa təyinatı üzrə, yalnız xidməti vəzifələrin yerinə yetirilməsi məqsədi ilə istifadə etməlidirlər.

Daxili işlər orqanı rəisi (və ya onu əvəz edən şəxs) xidmət yerinə gəldikdə, məsul növbətçi müəyyən olunmuş qaydada əməliyyat şəraiti barədə ona məruzə etməlidir. Ali dövlət hakimiyyəti, prokurorluq, məhkəmə, yuxarı daxili işlər orqanlarının rəhbərləri, həmçinin yoxlayıcılar növbətçi hissəyə gəldikdə məsul növbətçi özünü təqdim edərək, onların gəlməsi barədə rəhbərliyə məruzə etməli, lazımlı gəldikdə isə onları müşayiət etməlidir.

Prokurorluq, məhkəmə və yuxarı daxili işlər orqanlarının müvafiq səlahiyyətli xidmətlərinin əməkdaşları yoxlama apararkən, məsul növbətçi onların tələbi ilə lazımı xidməti sənədləri verməli, yoxlama ilə əlaqədar digər tapşırıqların yerinə yetirilməsini təmin etməli, yoxlananın nəticələrini birbaşa rəisinə məruzə etməlidir.

Növbətçi hissənin gündəlik naryadının və hər bir əməkdaşın işi qiymətləndirilərkən, funksional vəzifələr nəzərə alınmaqla aşağıdakı meyarlar əsas götürülür:

1. *Qanunçuluğa, insan hüquq və azadlıqlarına riayət edilməsi.*
2. *Əməliyyat şəraitinin izlənilməsi, daxili işlər orqanı növbətçi hissələrinin fəaliyyətini tənzimləyən normativ aktların tələblərinin mənimsənilməsi, onlara əməl edilməsi.*
3. *Cinayatlərin “isti izlərlə” açılması tədbirlərinin təmin edilməsi.*
4. *İctimai asayışın mühafizəsində iştirak edən qüvvə və vasitələrə operativ rəhbərliyin həyata keçirilməsi.*
5. *Cinayət və hadisələr barədə ərizə və məlumatların qəbul edilməsi, qeydiyyata alınması, aidiyəti üzrə ötürülməsi və nəticələrinin qeydiyyatının təmin olunması.*
6. *Tabeçiliyində olan növbətçi hissələrin məsul növbətçilərinin, eləcə də xidməti naryadların fəaliyyəti üzərində nəzarətin səmərəliliyi.*
7. *Texniki vasitələrdən düzgün və səmərəli istifadə olunması.*
8. *Vətəndaşlar və daxili işlər orqanları əməkdaşları ilə rəftar və ünsiyyət qaydalarına riayət olunması.*
9. *Silahın, döyüş sursatının, xüsusi və rabitə vasitələrinin, əməliyyat və kriminalistik texnikanın, mühafizə vasitələrinin qorunub saxlanılması, xidməti sənədlərin düzgün və keyfiyyətli tərtib edilməsi.*
10. *Növbətçi naryadın xarici görkəmi, növbətçi hissəyə təhkim olunmuş xidməti otaqların, avtonəqliyyatın və digər əmlakin saxlanılması vəziyyəti.*

Növbətçi hissənin işi hər ay daxili işlər orqanı rəisi tərəfindən xidməti müşavirədə yekunlaşdırılmalıdır. Bütün bu göstərilənlər növbətçi hissənin hər bir əməkdaşının təşkilatçılığının və intizamının yüksəldilməsi, şəxsi məsuliyyətinin artırılmasına gətirib çıxarır.

Beləliklə, **mövzunun ikinci sualına** nəticə olaraq göstəririk ki, növbətçi hissənin üzərinə qoyulmuş vəzifələrin uğurla yerinə yetirilməsi bütövlükdə onun fəaliyyətinin təşkilindən asılıdır.

SUAL 3. “Növbətçi hissənin gündəlik naryadının və məsul növbətçinin hüquq və vəzifələri”.

Daxili işlər orqanının məsul növbətçisi, həmin orqanın tabeçiliyində olan hissə və bölmələrin məsul növbətçilərinə, eləcə də digər xidmətlərin növbətçi naryadlarına münasibətdə böyük əməliyyat rəisi hesab olunur.

Məsul növbətçinin aşağıdakı hüquqları vardır:

1. Tabeçilikdə olan hissə və bölmələrin növbətçi hissələrinə, xidməti naryadlara, daxili işlər orqanı rəhbəri olmadıqda isə bütün şəxsi heyətə icrası zəruri olan sərəncamlar vermək.

2. Növbətçi hissəyə təhkim edilmiş avtonəqliyyatın, rabitə, kriminalistik texnika və s. avadanlıqdan təyinatı üzrə istifadə etmək, əməliyyat şəraiti mürəkkəbləşdikdə daxili işlər orqanının qüvvə və vasitələri ilə manevr etmək (qəbul edilmiş qərar barədə daxili işlər orqanı rəisinə məruzə etməklə).

Mühafizə polisinin naryadlarının yerlərinin dəyişdirilməsi, yalnız mühafizə polis orqanının rəisinin razılığı ilə həyata keçirilir:

3. Müəyyən olunmuş qaydada xiüsusi əməliyyat planlarını tətbiq etmək, daxili işlər orqanının, yaxud ayrıca hissənin şəxsi heyətinin həyacan signalı üzrə toplanmasını elan etmək.

4. Daxili işlər orqanının şəxsi heyətindən müəyyən olunmuş qaydalara, intizama, xidməti geyim formasına, yanğından mühafizə və sanitariya qaydalarına əməl olunmasını tələb etmək.

5. Növbətçi hissənin üzərinə qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün lazım olan məlumatları, daxili işlər orqanı rəhbərlərindən və əməkdaşlarından almaq.

6. Növbətçi hissə tərəfindən verilmiş göstərişlərin vaxtında və tam yerinə yetirilməsinə nəzarət etmək.

7. Əməliyyat şəraiti ağırlaşdıqda yuxarı və qonşu daxili işlər orqanlarının məsul növbətçilərinə müraciət edərək əlavə qüvvə və vasitələr çağırmaq eləcə də lazımi məlumatları almaq.

8. İctimai asayışin mühafizəsində və hüquq qaydalarının pozulması hallarına qarşı mübarizədə fərqlənmiş, eləcə də xidməti vəzifəsini yerinə yetirməyən əməkdaşlar barədə daxili işlər orqanı rəisinə raportla məruzə etmək.

9. Vətəndaşlardan və vəzifəli şəxslərdən ictimai asayışin müəyyən olunmuş qaydalarına riayət edilməsini, eləcə də hüquq qaydalarının pozulmasının qarşısının alınması üçün tədbir görülməsini tələb etmək, həmin tələblər yerinə yetirilmədikdə, qanunvericilikdə müəyyən olunmuş qaydada inzibati xətalar törədilməsi barədə protokol tərtib etmək.

10. İnzibati xəta törətdiyinə görə polisə gətirilmişlərin şəxsiyyətini müəyyənləşdirmək, xəta haqqında protokol tərtib etmək və qanunvericilikdə müəyyən olunmuş müddətdə onları saxlamaq.

İctimai asayış pozmuş hərbiçiləri (hərbi patrullar olmayan halda) hərbi komendaturalara və yaxud da hərbi hissə komandirlərinə təhvil verənədək saxlamaq.

11. İctimai qaydanı pozan, cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edən sərxoş halda olan şəxslərin daxili işlər orqanlarına gətirilməsini və xüsusi otaqlarda (gətirilmiş şəxslər üçün) yerləşdirməsini təmin etmək.

12. Haqqında inzibati həbs cəzası nəzərdə tutulan hüquq pozuntularına yol vermiş şəxsləri Azərbaycan Respublikası İXM-nin 399-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş müddətlər ərzində, müvafiq qərar qəbul edilənədək saxlamaq.

13. Aşağıda göstərilən azyaşlı uşaq və yeniyetmələr, yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün qəbuledici-bölüşdürücü məntəqələrə göndərilir:

- valideynləri tərəfindən atılmış və ya azmiş uşaqlar;
- valideyn himayəsindən məhrum olmuş, yaxud ailələrini atıb getmiş, dövlət və ictimaiyyətin yardımına ehtiyacı olan 16 yaşına qədər olanlar;
- xüsusi şəraitdə tərbiyə olunmağa, eləcə də uşaq və yeniyetmələr üçün xüsusi ümumtəhsil və ya xüsusi texniki peşə məktəblərində oxumağa ehtiyacı olanlar;
- şəxsiyyətləri müəyyən olunmayan, yardıma və nəzarətə ehtiyacı olan 16 yaşınadək uşaqlar və 16-18 yaşlı yeniyetmələr;
- azyaşlı və yeniyetmələr üçün xüsusi ümumtəhsil və xüsusi texniki peşə məktəblərini, habelə digər uşaq müəssisələrini özbaşına tərk edənlər və xüsusi qaydada tərbiyəyə ehtiyacı olanlar;
- xüsusilə ağır və ağır cinayətlər törətdiyinə görə təcrid olunması zəruri olan 11 (on bir) yaşından 14 (on dörd) yaşına kimi olanlar;

14. Tutulmuş şəxsləri müəyyən olunmuş qaydada qəbuledici-bölüşdürücü məntəqələrə göndərmək, rayon və şəhərlərdə belə məntəqələr olmadiqda, həmin şəxsləri qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada və müddətə saxlamaq.

15. Cinayət etməkdə şübhəli olan şəxslərin cinayət prosessual qanunvericiliyinə müvafiq olaraq tutulub saxlanılmasını təşkil etmək.

16. Cinayət etməkdə şübhəli olmasına görə tutulmuş, habelə inzibati qaydada həbs edilmişlərin zəruri hallarda fotosəkillərini çəkmək, daktiloskopiya etmək (barmaq izlərini götürmək). Fotoşəkil çəkələrkən və daktiloskopiya edilərkən (barmaq izləri götürürlərkən) protokol tərtib olunmalıdır.

17. Tutulmuş və həbs olunmuş şəxslər tərəfindən daxili rejim qaydaları kobud surətdə pozulduqda, onun qarşısını almaq üçün tədbir görək, əgər başqa üsulla bunun qarşısını almaq mümkün deyilsə, müstəsna hal kimi əl-qolu bağlamaq vasitələrini tətbiq etmək, bu barədə sənədləşmə aparmaq;

18. "Polis haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanununda nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada fiziki qüvvə, xüsusi vasitələr və odlu silah tətbiq etmək, bu barədə sənədləşmə aparmaq.

Məsul növbətçi müvəqqəti olmadıqda, onu əvəz edən köməkçisi onun hüquqlarından istifadə edir. Gündəlik naryadin üzvlərinin öz səlahiyyətlərini aşması, və ya bu səlahiyyətlərdən sui-istifadə etməsi, eləcə də üzərlərinə qoyulmuş vəzifələri yerinə yetirməməsi və yaxud qeyri-qənaətbəxş yerinə yetirməsi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş məsuliyyətə səbəb olur.

Növbətçi hissənin gündəlik naryadının vəzifələri.

Hazırkı dərəcələrinin yerinə yetirilməsinin təminatı üzrə gündəlik naryadin üzvləri həyəcan siqnalı üzrə daxili işlər orqanlarının şəxsi heyətinin vaxtında xəbərdar edilməsini və toplanmasını təşkil etməli, əməkdaşların çağırılması sistemindən istifadə etməyi bacarmalı, çağırış (xəbərdarlıq) texniki sisteminin saz olmasına daim nəzarət etməli, həyəcan siqnalı üzrə şəxsi heyətin toplanma yerini, habelə hakimiyyət orqanları, mülki müdafiə qərargahının rəisi, eləcə də ərazidə yerləşən hərbi hissələrin komandanlığı ilə əlaqə qaydalarını dəqiqliklə bilməlidirlər.

DİN və yaxın daxili işlər orqanlarının növbətçi hissəsindən, aidiyyəti orqanlarını zərfində göstərilmiş hazırlıq dərəcəsinin yerinə yetirilməsi barədə siqnal və parolu aldıqda məsul növbətçi:

1. siqnalın və parolu alınmasının dəqiqliğinə və onları verən şəxsin soyadı, adı, atasının adını "Məsul növbətçinin qeyd kitabı"nda yazmalı, telefon vasitəsi ilə parolu qəbul etməsini təsdiqləməlidir;

2. həmin siqnal üzrə növbətçi hissədə saxlanılan müvafiq zərfi açmalı, zərfin içindəki parolu alınmış parol ilə tutuşdurub yoxlamalıdır;

3. alınmış parol zərfdəki parol ilə eyni olduqda, alınmış siqnal barədə daxili işlər orqanının rəisinə (onu əvəz edən şəxs) dərhal məruzə etməli, onun göstərişi, həmçinin istədiyi daxili işlər orqanı üçün əvvəlcədən hazırlanmış və zərflərdə saxlanılan müvafiq təlimat (göstəriş) əsasında hərəkət etməlidir;

4. alınmış parol zərfdəki parol ilə düz gəlmədiyi hallarda isə dərhal parolu aldığı aidiyyəti orqanın məsul növbətçisinə məlumat verməli və onun göstərişi ilə hərəkət etməlidir;

5. yerli mülki müdafiə qərargahından xəbərdarlıq siqnalı daxil olduqda, məsul növbətçi onu qeydə alaraq, təxirəsalınmadan daxili işlər orqanının rəisinə məruzə etməli, onun göstərişi və daxili işlər orqanının mülki müdafiə qərargahı ilə əvvəlcədən razılışdırılmış planına müvafiq olaraq hərəkət etməlidir.

Cinayətlər və hadisələr barədə daxil olmuş ərizə və məlumatların qeydiyyatının aparılması və operativ şəkildə baxılmasının təmin edilməsi üzrə məsul növbətçi xidmət zamanı cinayət və hadisələr, hüquq pozuntuları və digər məlumatlar barədə növbətçi hissəyə daxil olan aşağıdakı ərizə və məlumatları qəbul etməli və qeydiyyata almmalıdır:

1. vətəndaşlar, idarə, müəssisə, təhsil ocaqlarından, habelə ictimai təşkilatların vəzifəli şəxslərindən;

2. müalicə müəssisələrinin işçilərindən-xəstəxanaya zəhərlənmə və kriminal xarakterli bədən xəsarəti ilə yerləşdirilmiş şəxslər barədə məlumatları;

3. mərkəzləşdirilmiş mühafizə məntəqələrinin növbətçilərindən və polis naryadlarından-mühafizə edilən obyektlərdən daxil olmuş “həyəcan” signalları barədə məlumatları;

4. post-patrul xidməti naryadlarından-küçələrdə və digər yerlərdə baş vermiş hadisələr və cinayətlər barədə məlumatları;

5. Dövlət Yol Polisi yol-patrul xidmətinin nizami hissələrinin növbətçilərindən, eləcə də DYP və YPX nizami hissələrinin əməkdaşlarından-yol nəqliyyat hadisələri və onların nəticələri barədə məlumatları;

6. polis sahə inspektorları, cinayət-axtarış, pasport, yanğın təhlükəsizliyi, istintaq və digər xidmətlərin əməkdaşlarından-şəxsən müəyyənləşdirikləri və ya vətəndaşlardan qəbul etdikləri ərizə və müraciətlərdə göstərilmiş cinayətlər və hadisələr barədə məlumatları;

7. azadlığı məhdudlaşdırılmışlara, şərti məhkum olunmuşlara və cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad edilmişlərə nəzarəti həyata keçirən orqanlardan-bələ şəxslər tərəfindən cinayətlərin törədilməsi və onların nəticələri, bu şəxslərin inzibati rayon ərazisini özbaşına tərk etmələri və onların axtarılıb tapılması üçün tədbirlərin görülməsi barədə məlumatları;

8. cəzaçəkmə yerləri və istintaq təcridxanalarının, eləcə də məcburi müalicə və tərbiyə müəssisələrinin rəhbərərdən-məhkum olunmuşlar, istintaq altında və müalicədə olanların qaçmaları və digər fövqəladə hadisələr barədə məlumatları;

9. hərbi hissələrin komandanlığından-hərbi qulluqçuların fərariliyi (xidmət yerini özbaşına tərk etmələri) barədə məlumatları.

Törədilməsi yerindən və nəticələrindən asılı olmayaraq, hadisələr və hüquq pozuntuları haqqında vətəndaşlardan, müəssisə, idarə və təşkilatların vəzifəli şəxslərindən, ictimai təşkilatların nümayəndələrindən yazılı və şifahi formada ərizə və məlumatlar daxil olduqda məsul növbətçi:

1. ərizə verəni diqqətlə dinləməli, cinayətlər, digər hüquqpozmaların və hadisələrin baş vermə vaxtını, yerini, üsulunu və digər halları aydınlaşdırmalı, ərizəni (məlumatı) qəbul etməlidir.

Ərizə (məlumat) hüquqpozma barədə deyildirsə, yaxud daxili işlər orqanlarının səlahiyyətlərindən kənar məsələlərə aiddirsə, bu halda ərizə verənin hara müraciət etməli olduğunu ona nəzakətlə izah etməlidir. Telefonla açıq böhtan, yaxud yanlış xarakterli məlumat daxil olduqda telefonun nömrəsini, onun yerləşdiyi yer müəyyən etməli və yaxınlıqdakı xidməti naryadı, polis sahə inspektorunu faktın araştırılması üçün oraya göndərməlidir.

Ərizə və məlumat istintaq aidiyəti üzrə digər hüquq-mühafizə orqanlarına aid olduqda, məsul növbətçi onu dərhal müvafiq ormanın məsul növbətçisinə çatdırılmalıdır, cinayətin qarşısının alınması və aradan qaldırılması üçün zəruri tədbirlər görməli, onu törətmüş şəxsin axtarılması və tutulması üçün təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsini təşkil etməlidir.

2. Daxil olmuş ərizələrin (məlumatların) düzgün və effektiv şəkildə baxılmasını təmin etmək məqsədilə mümkün tam və dəqiqlik surətdə aşağıdakı məlumatları aydınlaşdırılmalıdır:

- cinayət, hüquqpozma və hadisənin səbəb və şəraitini, vurulmuş zərəri və zərərçəkənlərin vəziyyətini;
 - cinayət, hüquqpozma və hadisənin şahidlərini, onları törətmış şəxslərin əlamətlərini, eləcə də oğurlanmış şeylərin nişanələri;
 - cəzaçəkmə yerləri və istintaq təcridxanalarında, eləcə də məcburi müalicə və tərbiyə müəssisələrində saxlanılan şəxslər qəçdiqda, şərti məhkum olunmuş və şərti azad olunmuş, nəzarətdə olan şəxslər inzibati rayon ərazisini özbaşına tərk etdikdə-qaçanların sayını, nişanələrini və qaçışın vaxtını, onlar barədə müəyyənləşdirici məlumatları, əlaələrini, geyimini, silahlarının olmasını, gedə biləcək yerlərini, istifadə edilmiş nəqliyyat vasitələrini, habelə şəkillərini (şifahi portretlərini) və s.;
 - fərarilik və ya hərbi qulluqçuların xidmət yerini özbaşına tərk etmələri zamanı-onların getmə vaxtını, gedənlerin sayını, müəyyənləşdirici məlumatları, geyim formalarını, silah və hərbi sursatlarının olmasını (növünü, nömrəsini), istifadə etdikləri nəqliyyat vasitələrini, çağırışdan qabaq özlərinin və qohumlarının yaşadıqları yer və digər əlaqələrini, şifahi porterlərini, habelə qaçanların axtarışı və tutulması üçün hərbi hissə tərəfindən görülmüş tədbirləri;
 - yaşayış məntəqələrində, cəzaçəkmə yerlərində, istintaq təcridxanalarında, məcburi müalicə və tərbiyə müəssisələrində ictimai qayda qrup halında pozulduqda və iğtişaş baş verdikdə iştirak edənlərin sayı, təşkilatçıları, fəalları, baş vermə səbəbləri, habelə yerlərdə görülmüş və görülən tədbirlər;
 - təbii fəlakətlər baş verdikdə-onların növü və miqyası, insan tələfati, zərərçəkənlərin sayı, şəraitin ağırlığı, əhali üçün yaranan təhlükənin dərəcəsi, hadisə yerində ictimai asayışın mühafizəsi və fəlakətin nəticələrinin aradan qaldırılması üçün görülmüş və görülən tədbirləri;
 - epidemiyalar və epizootiyalar zamani onların növü, miqyası, baş vermə səbəbi, nəticələri və görülmüş tədbirləri;
 - əhalinin kütləvi zəhərlənməsi hallarında-zəhərlənmənin səbəbləri, zərərçəkənlərin sayı və onların vəziyyəti, hansı tibb müəssisələrində yerləşdirilməsi və görülmüş tədbirləri;
 - zəhərlənmənin qəsdən törədləməsinə dair şübhə olduqda, şübhəli şəxslərin müəyyən olunması və onların axtarışı üzrə aparılan tədbirləri;
 - Aviasiya, dəmiryolu, avtomobil və su nəqliyyatı ilə bağlı hadisələr və s. qəzalar baş verdikdə-onların səbəbləri və növləri, nəqliyyat vasitələrinin, həlak olanların, zərərçəkənlərin sayı, dəymiş zərərin ölçüsü, nəticələrinin aradan qaldırılması, zərərçəkənlərə tibbi yardım göstərilməsi, zərərçəkənlərin şəxsiyyətinin müəyyənləşdirilməsi və s.
3. *Cinayət, digər hüquqpozma və hadisə barədə ərizə şifahi şəkildə verildikdə onu protokollaşdırılmalı, yalan məlumat verməyə görə məsuliyyətin mövcudluğunu ərizəciyə izah etməlidir. Bu barədə protokolda qeyd aparılmalı və ərizəcinin imzası olmalıdır.*
4. *Əgər ərizə şəxsən verilmişsə, ərizəciyə xəbərdarlıq talonu verməli, vətəndaşların xahişi ilə "Şikayət və təkliflər kitabı"ni onlara təqdim etməlidir.*
5. *Cinayət və hadisələr barədə ərizə və məlumatların qeydə alınmasına dair qərarı müstəqil olaraq özü qəbul etməlidir. Daxil olmuş ərizə və məlumatların*

qəbulu və qeydiyyatı “Cinayətlər barədə ərizə və məlumatların daxili işlər orqanlarında qəbulu, qeydə alınib uçota götürülməsi və baxılması qaydaları barədə Təlimatın tələblərinə müvafiq olaraq aparılmalıdır.

6. Qeydə alınmış ərizəni, habelə “Şikayət və təkliflər kitabı”nda yazılmış şikayəti daxili işlər orqanının rəisinə (onun müavininə) məruzə etməli və müvafiq göstərişdən sonra ərizəni imza etdirməkla icraçıya verməlidir.

Hazırlanma və törədilmiş cinayətlər, insan tələfatı və külli miqdarda maddi zərərə səbəb olmuş yol-nəqliyyat hadisələri, eləcə də hadisə yerindən qaçmış cinayətkarların (sürücülərin) axtarışı barədə növbətçi hissəyə məlumatlar daxil olduqda, məsul növbətçi onların tutulması üçün:

1. Təcili olaraq hadisə yerinə əməliyyat-istintaq qrupunun (zəruri hallarda yaxınlaşda xidmət aparan naryadların və digər əməkdaşların) göndərilməsini təşkil etməli, lazımlı gəldikdə qonşu daxili işlər orqanlarının və digər qüvvələrin köməyi ilə cinayətkarların qaçma yollarını bağlamalı, cinayətin izlərinin mühafizəsini təşkil etməlidir.

2. Hadisə yerinə göndərilmiş polis əməkdaşlarından əməliyyat şəraiti barədə əlavə məlumatlar almalı, görülmüş tədbirlər və onların nəticələrini daxili işlər orqanının rəisinə (onu əvəz edən şəxsə), yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə və prokurora çatdırmalıdır.

3. Hadisə yerindən daxili işlər orqanlarına gətirilən nəqliyyat vasitələrinin, onların yüklərinin və digər əmlakin mühafizəsini təşkil etməlidir.

Qanunvericilikdə müəyyən olunmuş qaydada cəzaçəkmə və digər yerlərdə mühafizə altında sadalanılan şəxslər qaçılıqda, eləcə də hərbi qulluqçular silahla hərbi hissəni özbaşına tərk etdikdə, məsul növbətçi:

1. Hadisə barədə daxili işlər orqanının rəisinə (onu əvəz edən şəxsə) məruzə etməli və prokurora məlumat verməlidir. Daxili işlər orqanının rəisinin (onu əvəz edən şəxsin) göstərişinə əsasən, onlar olmadıqda isə şəxsən müvafiq hallar üçün nəzərdə tutulmuş əməliyyat planlarını həyata keçirməlidir.

2. Cinayətkarın (fərarinin) axtarışı və tutulması məqəsədilə daxili işlər orqanının xidməti naryadlarını, yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsini, habelə qonşu daxili işlər orqanlarını məlumatlandırmalı, görülmüş tədbirlərin nəticələri barədə daxili işlər orqanının rəisinə və yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məruzə etməlidir.

Tutulmuş və həbs edilmiş şəxslər mühafizə altından və yaxud MSY-dən qaçılıqda məsul növbətçi:

1. Daxili işlər orqanının qüvvə və vasitələrindən istifadə edərək, qaçanların tutulmasını təşkil etməlidir.

2. MSY-nin mühafizəsinin gücləndirilməsi üçün tədbirlər görməlidir.

3. Hadisənin daxili işlər orqanının rəisinə (onu əvəz edən şəxsə), yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məruzə etməli, qonşu daxili işlər orqanına və prokurora məlumat verməlidir.

4. Daxili işlər orqanı rəisinin (onu əvəz edən şəxsin) göstərişinə əsasən, onlar olmadıqda isə şəxsən müvafiq əməliyyat planını həyata keçirməli, xidməti naryadlarını, lazımlı gəldikdə qonşu daxili işlər orqanlarının qüvvə və vasitələrini qaçanların axtarışına və tutulmasına yönəltməlidir.

5. Axtarışın aparılmasına nəzarət etməli, onun nəticələri barədə daxili işlər orqanının rəhbərinə, yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məruzə etməlidir.

İnzibati qaydada həbs edilmiş şəxsin saxlanıldığı yerdən qaçması barədə məsul növbətçi daxili işlər orqanının rəisini (onu əvəz edən şəxsə) məruzə etməli, polis sahə müvəkkilini və digər xidmətin əməkdaşlarını həmin şəxsin tutulması üçün istiqamətləndirməlidir.

Şəxsiyyəti müəyyən edilməmiş meyit tapılması barədə ərizə (məlumat) daxil olduqda, məsul növbətçi:

1. Ərizəni (məlumatı) növbətçi hissədə müvafiq qaydada qeydə alıb, daxili işlər orqanının rəhbərinə, yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məruzə etməli, axtarış funksiyasını yerinə yetirən əməliyyat müvəkkilini və prokuroru məlumatlaşdırmalıdır.

2. Daxili işlər orqanı rəhbərinin və yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinin verdikləri göstərişləri yerinə yetirməli, daxili işlər orqanının rəhbəri olmadiqda şəxsiyyəti müəyyən edilməmiş meyitin tapıldığı yerə əməliyyat-istintaq qrupunun, məhkəmə-tibb ekspertinin göndərilməsini, hadisə yerinin mühafizəsini təşkil etməlidir.

3. Meyitin şəxsiyyətini müəyyənləşdirməyə köməklik göstərə biləcək əlavə məlumat almaq üçün hadisə yerində olan əməliyyat-istintaq qrupunun rəhbərləri (əməkdaşları) ilə əlaqə saxlamalı, nəticələri barədə daxili işlər orqanının rəhbərinə, yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məruzə etməli, prokurora məlumat verməlidir.

Səhhətlərinə və yaşlarına görə izləri haqqında məlumat verə bilməyən xəstələrin və uşaqların tapılması barədə ərizə və məlumatlar daxil olduqda, məsul növbətçi məlumatı müvafiq qaydada qeyd alındıqdan sonra onların olduqları yerə əməliyyat işçisi ilə birlikdə mütəxəssis, həkim göndərməli, daxili işlər orqanının rəhbərliyinə, axtarış funksiyasını yerinə yetirən əməliyyat müvəkkilinə və yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məruzə etməli, prokuroru məlumatlaşdırmalı və belə halları tənzimləyən müvafiq Təlimatın tələblərinə uyğun hərəkət etməlidir.

Başqa daxili işlər orqanının inzibati ərazisində baş vermiş cinayətlər, hadisələr barədə ərizə və məlumatlar daxil olduqda, məsul növbətçi:

1. ərizə və məlumatları müəyyən olunmuş qaydada qeydə almalı, baş vermiş cinayət və hadisələr barədə ərazi və aidiyyəti üzrə daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə və yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məlumat verməlidir;

2. ərizə və ya məlumatlar yazılı surətdə daxil olduqda, bu barədə daxili işlər orqanının rəhbərinə məruzə etməli, sonra onları müvafiq tədbir görülməsi üçün aidiyyəti üzrə göndərməlidir;

3. cinayətin baş verdiyi yer ərazi aidiyyəti baxımından aid olduğu daxili işlər orqanına nisbatən, barəsində məlumat verildiyi daxili işlər orqanına daha yaxın olduğu halda, cinayətin qarşısının alınması, cinayətkarın tutulması və zərərçəkənlərə kömək göstərilməsi, eləcə də hadisə yerinin qorunub saxlanılması üçün əməliyyat qrupunu və digər xidmətlərin əməkdaşlarını hadisə yerinə göndərməli və bu barədə daxili işlər orqanının rəhbərinə məruzə etməlidir.

Daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə ictimai təhlükəsizliyin təmin olunması ilə əlaqədar hüquq pozuntuları barədə məlumatlar daxil olduqda, məsul növbətçi məlumatı “Daxili işlər orqanlarına daxil olmuş cinayətlər haqqında ərizə və məlumatların qeyd kitabı”nda (telefon vasitəsi ilə verildikdə isə “Daxili işlər orqanlarına telefon, teleqraf, mühafizə siqnalizasiya qurğuları və digər vasitələrlə hadisələr barədə daxili olmuş məlumatların qeydiyyat kitabı”nda qeydə almalı və bu məlumatın məzmunundan asılı olaraq, onun yoxlanılmasını əməliyyat-istintaq qrupuna, polis sahə inspektoruna, cinayət axtarış xidmətinin əməkdaşına, post-patrul xidməti naryadına və s. həvalə etməli, bu barədə daxili işlər oqanlarının rəisiinə məruzə etməli və müvafiq xidmətin rəhbərliyinə məlumat verməlidir.

Qəza, partlayış, təbii fəlakət, böyük yanğınlar barədə məlumat aldıqda, məsul növbətçi hadisə barədə daxili işlər orqanının rəhbərinə, yuxarı daxili işlər orqanlarına məruzə etməli və onların göstərişinə əsasən, onlar olmadıqda isə şəxsən:

- hadisə yerinə yaxındakı xidməti naryadları, yanğın təhlükəsizliyi dəstələrini (kənd yerlərində-müxtəlif təsərrüfatların könüllü yanğınsöndürən dəstələrini) göndərməlidir;
- lazımı qəza xidmətlərini və təcili tibbi yardımı çağırmalıdır;
- hadisə və görülmüş tədbirlər barədə yuxarı daxili işlər orqanının operativ növbətçi hissəsinə məruzə etməli, yerli hakimiyyət, prokurorluq və milli təhlükəsizlik orqanlarına, eləcə də əlaqədar idarə, müəssisə və təşkilat rəhbərlərinə məlumat verməlidir;
- daxili işlər orqanlarının şəxsi heyətini (şəxsi heyətin bir hissəsini) həyəcan sxemi üzrə toplamalı və ictimai asayışın mühafizəsi, insanların xilas edilməsi və evakuasiyası, dövlət, ictimai və şəxsi əmlakin qorunması üçün hadisə yerinə göndərməlidir. Zəruri hallarda ərazidə yerləşən hərbi hissənin komandanlığından hərbiçilərin köməyə gönərilməsini xahiş etməlidir;
- daxili işlər orqanı göstərilən hadisələrin təsir zonasında olduqda, məsul növbətçi tutulmuş, həbsə alınmış şəxslərin, sənədlərin, silahın və döyüş sursatının, eləcə də digər əmlakin xilas edilməsi və mühafizəsi üçün tədbir görməlidir;
- əməliyyat şəraitini daim nəzarətdə saxlamalı, onun dəyişməsi barədə daxili işlər orqanının rəhbərlərinə, yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə, hakimiyyət orqanlarına və digər aidiyəti təşkilatlara məruzə edərək, alınmış göstərişlərə müvafiq hərəkət etməlidir.

Daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə gətirilmiş şəxslər barədə araştırma orqan rəisi, onun müavini və ya onlar tərəfindən təyin edilmiş əməkdaş, yaxud məsul növbətçi tərəfindən aparılmalıdır.

Növbətçi hissələrə gətirilmiş şəxslər barədə araştırma apararkən məsul növbətçi:

1. gətirmənin əsasını, motivini, qanuniliyini, zərərçəkənləri və şahidləri müəyyənləşdirməli;
2. gətirilmiş şəxsin fiziki vəziyyətini (sərxoşluq, anlaqlıq, zədələnmə və s.) və onun şəxsiyyətini müəyyən etməli;

3. həmin şəxsi daxili işlər orqanı əməkdaşı gətirdikdə ondan yazılı raportu, vətəndaş gətirdikdə isə bu vətəndaşdan ərizəni qəbul etməlidir;

4. belə şəxslərin gətirilməsi faktını “Şəhər, rayon orqanlarına gətirilmiş şəxslərin qeydiyyat kitabı”nda qeydə almalıdır.

Şəxsin əsassız gətirilməsini müəyyən etdikdə, məsul növbətçi həmin şəxsi polis orqanına gətirmiş əməkdaşın və ya vətəndaşın bu şəxsdən üzr istəməsini tələb etməli və onu təcili olaraq azad etməlidir. Bu barədə “Şəhər, rayon, xətt polis orqanlarına gətirilmiş şəxslərin qeydiyyat kitabı”nda lazımı qeydlər aparmalı, faktla əlaqədar daxili işlər orqanının rəisinə məruzə etməlidir.

Qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş hallar istisna edilməklə, aşağıda göstərilmiş şəxsləri tutmaq və daxili işlər orqanına gətirmək yolverilməzdır:

1. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatlarını və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin üzvlərini.

2. Hakimləri, məhkəmə sədrlərini və üzvlərini, prokurorluğun işçilərini (prokurorlar, müstəntiqlər, stajorlar).

Məsul növbətçi yuxarıda göstərilən şəxslərin növbətçi hissəyə gətirilməsini müəyyən edən kimi təcili surətdə onları azad etməlidir. Sonra o, bu barədə daxili işlər orqanının rəisinə (onu əvəz edən şəxsə), yuxarı daxili işlər orqanı növbətçi hissəsinə məruzə etməli, prokurora məlumat verməlidir.

Növbətçi hissəyə hüquq pozuntularına görə hərbçilər, daxili işlər orqanlarının sıravi və rəis heyətindən olan şəxslər gətirildikdə, məsul növbətçi bu şəxslərin gətirilməsinin əsaslığını, qanuniliyini, habelə şəxsiyyətini və xidmət etdiyi yeri müəyyənləşdirməli, sonra isə bu haqda həmin hissənin komandirini (hərbi komendantı), orqan rəisini məlumatlandırmaqla onların hissəyə (orqana) aparılmaları üçün komandirinin, hərbi komendantın, orqan rəisinin sərəncamı ilə naryad çağırtdırmalıdır. Həmin şəxsləri və onların barəsində olan materialları “Şəhər, rayon, xətt polis orqanlarına gətirilmiş şəxslərin qeydiyyat kitabı”nda imza etdirməklə naryada təhvil verməli, prokuroru məlumatlandırmalıdır.

Belə şəxslərin inzibati xətalarına inzibati qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada baxılır.

Növbətçi hissəyə hüquq pozuntularına görə əcnəbilər gətiririldikdə məsul növbətçi:

1. Diplomatik toxunulmazlığı və imtiyazı olan əcnəbiləri taxirəsaldan azad etməlidir. Diplomatik toxunulmazlıq və imtiyazlar Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin protokol şöbəsi tərəfindən verilmiş müvafiq sənədlərlə təsdiq olunmalıdır.

2. Əcnəbinin və vətəndaşlığı olmayan şəxsin gətirilməsi barədə daxili işlər orqanı rəisinə (onu əvəz edən şəxsə) məruzə etməli, yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə, milli təhlükəsizlik orqanına və prokurora məlumat verməlidir.

3. Diplomatik toxunulmazlığı və imtiyazı olmayan əcnəbilərə aid işlərin araşdırılması ümumi əsaslara görə aparılır.

Gətirilmiş vətəndaşda bədən xəsarəti, səhhətinin pozulması müşahidə olunduqda və ya bu vətəndaş özünə xəsarət yetirdikdə, eləcə də onun özünə qəsd edəcəyi barədə əsaslı məlumat olduqda, məsul növbətçi-təcili tibbi yardım çağırımlı, belə şəxsi daim müşahidə altında saxlamalı və daxili işlər orqanının

rəhbərinə bu barədə məruzə etməlidir. Hüquq qaydalarının pozulmasına yol vermiş şəxsin saxlanması barədə qərar, həkim müayinəsinin nəticəsindən və daxili işlər orqanı rəhbərinin göstərişindən asılı olaraq qəbul edilməlidir.

Növbətçi hissəyə gətirilmiş şəxs qəflətən öldükdə və ya intihar etdikdə, məsul növbətçi-təxirəsalınmadan təcili tibbi yardım çağırmalı, daxili işlər orqanının rəisinə və yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məruzə etməli, prokurora məlumat verməli və bu hadisənin istintaqı tapşırılmış əməkdaş gələnə qədər hadisə yerinin qorunması üçün lazımı tədbir görməlidir.

Növbətçi hissəyə cinayət etməkdə şübhəli olan şəxs gətirildikdə məsul növbətçi gətirilmiş şəxs barədə daxili işlər orqanının rəisinə məruzə etməli, gətirilmənin səbəb və əsaslarını araşdırma və həmin şəxsin hüquq və vəzifələrini (o cümlədən tutulmasından şikayət vermək hüququnu) ona izah edərək, bu hüquqların həyata keçirilməsini təşkil etməlidir.

Növbətçi hissəyə inzibati xətalara törətmüş şəxs gətirildikdə məsul növbətçi:

- *inzibati xətalara dair protokol tərtib etməli, onu imzalamalı, inzibati xəta törətmüş şəxs protokolun məzmunu ilə tanış edib, protokolu imzalamasını və hərəkəti barədə izaha verməsini təklif etməlidir.*

Həmin şəxs protokolu imzalamaqdən imtina etdikdə, bu barədə protokolda qeydiyyat aparmalıdır. Gətirilənin protokolun məzmunu üzrə izahat vermək, protokolda əlavə qeydlər etmək, habelə protokolu nə üçün imzalamağının səbəbini şərh etməe hüququ vardır.

Haqqında protokol tərtib edilən şəxs onun hüquq və vəzifələrinin izah edilməsi barədə protokolda müvafiq qeydiyyat aparılmalıdır.

Protokolun tərtib edilməsi barədə “İnzibati xətalara dair materialların qeydiyyatı kitabı”nda qeyd aparılmalıdır.

Toplanmış materialları daxili işlər orqanı rəisinə (onu əvəz edən şəxsə) məruzə etməli və onların göstərişlərini həyata keçirməlidir.

Sərxoş vəziyyətdə olan yetkinlik yaşına çatmayanlar aşağıda göstərilən vəzifəli şəxslərə və ya orqanlara təhvil verilirlər:

1. valideynlərinə və ya onları əvəz edən şəxslərə;
2. uşaq evlərinin, internat məktəblərinin, xiüsuslu təlim-tərbiyə müəssisələrinin nümayəndələrinə, habelə yetkinlik yaşına çatmayanların saxlanılmasına və tərbiyə olunmasına cavabdeh olan digər vəzifəli şəxslərə;
3. əgər azyaşlı 14 yaşına çatmayıbsa, yaxud onun bədənində xəsarət varsa və ya onu yuxarıda göstərilən şəxslərə təhvil vermək qeyri-mümkündürsə-səhiyyə orqanlarının, müalicə müəssisələrinin nümayəndələrinə.

Yetkinlik yaşına çatmayanların təhvil verilməsi inzibati xəta haqqında protokolda qeyd edilməli və “Şəhər, rayon, xətt polis orqanlarına gətirilmiş şəxslərin qeydiyyat kitabı”na yazılmalıdır.

Azmiş və atılmış uşaqlar növbətçi hissəyə gətirilərkən, müəyyən olunmuş qaydada iki nüsxədən ibarət (atılmış uşaq haqqında isə üç nüsxədən ibarət) akt tərtib edilməli, məsul növbətçi və uşağı gətirən şəxs tərəfindən imzalanmalıdır. Eyni zamanda, tanınma fotoçəkilişi qaydasında uşağın fotosəkil çekilməlidir.

Azmiş, atılmış və valideyn himayəsindən yayılmış digər uşaqları və yeniyetmələri 8 saatdan çox olmayan müddət ərzində məsul növbətçi (azyaşlıların işi üzrə əməkdaş olmadığı) aşağıda göstərilən yerlərə göndərməlidir:

1. uşaq evinə (üç yaşına kimi);
2. daxili işlər orqanlarının azyaşlılar üçün qəbuledici-bölüşdürücü məntəqələrinə;
3. mənsubiyətindən asılı olmayıaraq yaxınlıqdakı tibb müəssisəsinə (xəstələnmənin əlamətləri mövcud olduğu da).

İnzibati qaydada tutma, şəxsin üstünə və əşyalarına baxış keçirmə və tutulmuş şəxslərin davranışına müşahidə üzrə inzibati xəta törətdiklərinə görə tutulmuş və növbətçi hissəyə gətirilmiş şəxsin işini araşdırarkən, məsul növbətçi işin vaxtında və düzgün baxılmasını, həmçinin bu işlər üzrə qərarların icrasını təmin etmək üçün şəxsin inzibati qaydada tutulmasını, onun üstünə və əşyalarına baxılması, eləcə də sənədlərinin götürülməsini tətbiq edə bilər. Bu tədbirlər eyni vaxtda və ya seçmə yolu ilə qanunvericilik aktlarında göstərilmiş zəruri hallarda tətbiq edilə bilər.

Daxili işlər orqanı rəhbərinin və ya məsul növbətçinin göstərişi ilə göstərilən tədbirləri daxili işlər orqanının digər əməkdaşı da həyata keçirə bilər.

İnzibati qaydada tutma zamanı məsul növbətçi:

- inzibati qaydada tutma barədə protokol tərtib edib onu imzalamalı, hüquq qaydaların pozmuş şəxsə və hal şahidlərinə protokolu imzalaması təklif etməlidir. Həmin şəxs protokola imza etməkdən imtina etdiydi, bu barədə həmin protokolda qeydiyyat aparmalı və protokolu inzibati hüquq qaydalarının pozulmasına aid olan işə əlavə etməlidir;
- zəruri hallarda, hüquq qaydalarını pozmuş şəxsin üstünə və əşyalarına baxış keçirməlidir.

Zəruri hallarda məsul növbətçi saxlanma otaqlarına aşağıdakı şəxsləri yerləşdirə bilər:

1. Daxili işlər orqanına xırda xuliqanlığa və ya polis işçisinin qanuni tələbinə tabe olmadığı üçün gətirilmişləri (orqanın yerləşdiyi yerdə MST olmadığı), eləcə də ictimai qaydani kobud surətdə pozan və cəmiyyətə açıqca hörmətsizlik ifadə edən sərxoş halda ictimai yerlərdə olan şəxsləri.
2. İnzibati qaydada həbs olunmuş şəxsləri.
3. Hüquq qaydalarını pozmuş və özləri haqda heç bir məlumat verməyən, yaxud yalan məlumat verən şəxsləri.
4. Tutulan şəxsləri.
5. Şübhəli şəxs qismində tutulmuş və həbsə alınmış şəxsləri.

Məsul növbətçi həmin şəxslərin saxlanma otaqlarında yerləşdirilməsi barədə "Şəhər, rayon, xətt polis orqanlarına gətirilmiş şəxslərin qeydiyyat kitabı"nda saxlanma vaxtını göstərməklə qeydiyyat aparmalıdır.

Növbətçi hissəyə gətirilmiş şəxsləri saxlama otağına yerləşdirməzdən əvvəl, məsul növbətçi müəyyən olunmuş qaydada şəxsi baxış, əşyaların baxışın keçirməli, saxlanılması qadağan olan əşyaların götürülməsini təşkil etməlidir.

Saxlama otağında aşağıdakı hadisələr baş verdikdə məsul növbətçi:

Elektrik ışığının, istilik sisteminin nasazlığı, yanğın, subasma hallarında-təcili surətdə müvafiq qəza xidmətlərinin işçilərini çağırtdırıb, ilkin zəruri tədbirləri görməlidir. Əgər baş vermiş hadisə saxlama otağında saxlanılan şəxslərin həyat və səhhətləri üçün təhlükə yaradırsa, onları təcili olaraq otaqdan çıxarmalı, daxili işlər orqanının başqa otağında onların mühafizə olunmalarını təşkil etməlidir. Qəza xidmətinin işçiləri gələnə kimi nasazlığın (texniki təhlükəsizliyi gözləməklə) aradan qaldırılması üçün tədbirləri davam etdirməli, hadisə və görülmüş tədbirlər barədə daxili işlər orqanının rəisinə (onu əvəz edən şəxsə) məruzə etməlidir.

Saxlama otaqlarında baş vermiş ciddi hadisələr (ölüm, subasma, ölümə cəhd və s.) və görülmüş tədbirlər barədə daxili işlər orqanının rəisinə və yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məruzə etməli, prokurora məlumat verməlidir.

Xidməti naryadların hazırlanması və onların əməli idarə olunması üzrə.

Naryada daxil olan əməkdaşlar xidmətə gəldikdə, məsul növbətçi:

1. Naryada daxil olan əməkdaşları “Polis cədvəlləri kitabı”nda qeydiyyata almalı, onlara müəyyən olmuş qaydada silah, sursat, rabitə vasitələrini və xidməti sənədləri verməlidir.

2. Naryad heyətinə xidməti postları və marşrutları elan etməli, baş vermiş cinayətlər, axtarışda olan şəxslərin və oğurlanmış əmlakin nişanələri barədə məlumat verməlidir.

3. Naryadı sıraya düzüb, hər bir polis nəfərində silah, sursat və digər zəruri predmetlərin olmasını yoxlamalı, səhhətləri ilə maraqlanmalı, çatışmazlıqlar aşkar olunduqda onların aradan qaldırılması üçün tədbir görməli, şəxsi heyətin xidmətə hazır olmasını təlimatlaşdırmaq aparan şəxsə məruzə etməlidir.

Naryad xidməti qurtardıqdan sonra məsul növbətçi:

1. Naryadın başçısından xidmətin yerinə yetirilməsi barədə raportu qəbul etməli, onu daxili işlər orqanının rəisinə (onu əvəz edən şəxsə) məruzə etməlidir.

Əməliyyat marağı doğuran və konkret nəticələr əldə olunan hallarda raportlar yazılı surətdə təqdim edilməlidir.

2. Naryad xidmətə çıxdığı zaman verilmiş silah, sursat, xidməti sənədlər, rabitə vasitələri və digər zəruri predmetləri geri almalı, onların komplektliyini və sazlığını yoxlamalıdır. Çatışmazlıqlar müəyyən olunduqda, onların aradan qaldırılması üçün təxirəsalınmaz tədbir görməli, bu barədə daxili işlər orqanının rəisinə (onu əvəz edən şəxsə) məruzə etməli və onun göstərişinə əsasən hərəkət etməlidir.

Naryad xidməti qurtardıqdan sonra daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə qayıtmadiqda, məsul növbətçi dərhal bu barədə daxili işlər orqanının rəhbərliyinə məruzə etməli və alınmış göstərişlərə müvafiq olaraq hərəkət etməlidir. Rəhbərlik yerində olmadıqda, naryadın xidmət apardığı rayona naryadın qayıtmamasının səbəbin aydınlaşdırmaq və axtarış aparılmasını təşkil etmək üçün əməkdaş göndərməli, onunla daim əlaqə saxalmalıdır. Lazım gəldikdə, dəyişilən naryadın şəxsi heyətindən təşkil edilmiş ehtiyat qüvvəni axtarışa göndərməlidir. Hadisə, görülmüş tədbirlər və onların nəticələri barədə

məsul növbətçi daxili işlər orqanının rəhbərlərinə və yuxarı daxili işlər orqanının növbətçisi hissəsinə məruzə etməlidir.

Məsul növbətcidə aşağıdakı məlumatlar olmalıdır:

- baş vermiş cinayətlər, digər hüquqpozmalar və hadisələr, axtarışda olan cinayətkarlar, azadlığı məhdudlaşdırılmış və şərti məhkum olunmuşlar, itkin düşmüsəllər, oğurlanmış əmlak və s. barədə;
- müvafiq yaşayış məntəqəsi hüdudlarında daimi yaşayış yerini və ya müvəqqəti olduğu yeri icazəsiz dəyişmək hüquqları olmayan və habelə polisin nəzarəti altına verilmiş şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxslər haqqında;
- ictimai asayıñin mühafizəsinə, müxtəlif obyektlərin qorunmasına, yol hərəkətinin tənzimlənməsinə cəlb edilmiş qüvvə və vasitələr, habelə xidməti naryadların iş rejimi barədə;
- MSY, qəbuledici-bölüşdürücü xüsusi qəbuledici məntəqələrə göndərilmiş və orada saxlanılan şəxslərin sayı barədə;
- seçkilərə hazırlıq və onların keçirilməsi günlərində seçki məntəqələrinin yerləşdiyi ünvanlar və bu mərasimlərlə əlaqədar nəzərdə tutulmuş tədbirlər barədə;
- yanğından mühafizə dəstələrinin növbətçiliyi, yaşayış məntəqələrində, təsərrüfat obyektlərində və məşələrdə yanın şərait, həmçinin mövcud yanğınsöndürmə texnikası barədə;
- əməliyyat şəraitinə təsir edə biləcək yürüşlər, nümayişlər, o cümlədən ictimai-siyasi və digər kütləvi tədbirlər, idman yarışları, böyük məhkəmə prosesləri, dini mərasimlər və s. bu kimi faktorlar barədə.

“Cinayət və hadisələr haqqında əməliyyat məlumatlarının toplanması, hazırlanması və Azərbaycan Respublikası DİN-ə təqdim edilməsi qaydalarına dair” Təlimatda göstərilmiş cinayətlərin və ya fövqəladə hadisələrin baş verməsi barədə məsul növbətçi təcili surətdə yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məruzə etməli, zəruri hallarda yazılı məlumat hazırlamalı, onu imzalamaqdan ötrü daxili işlər orqanı rəisinə (onu əvəz edən şəxsə) təqdim etməli və müəyyən olunmuş qaydada yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə göndərməlidir (təqdim etməlidir).

Növbətçi hissəyə teleqram, telefonoqram daxil olduqda məsul növbətçi daxil olmuş teleqramı, telefonoqramı “Daxil olan və göndərilən teleqram-telefonoqramların qeydiyyat kitabı”nda qeydiyyata almalıdır.

Məsul növbətçi teleqram və telefonoqramları növbətçi hissənin rabitə kanalları ilə ötürmək üçün alındıqda onların “Daxil olan və göndərilən teleqram-telefonoqramların qeydiyyat kitabı”nda qeyd edilməsini və təcili ötürülməsini təmin etməlidir. Teleqramın və telefonoqramın əslində (əsas nüsxəsində) onun göndərilməsi və ünvana çatması barədə qeydiyyat aparmalıdır. Cinayət xarakterli hadisələr barədə məlumat daşımayan teleqram (telefonoqram) ötürüldükdən sonra göstərilən kitabda imza etdirməklə dəftərxana işçisinə təqdim edilməlidir.

İstiqamətləndirici məlumatlar daxili işlər orqanının növbətçi hissəsində xüsusi qovluqda saxlanılmalıdır.

Məsul növbətçi və onun köməkçisi daxili işlər orqanının və onlara tabe olan hissələrin strukturunu, dislokasiyasını, eləcə də onlarla əlaqə üsullarını,

habelə müvafiq xidmətlərin vəzifələrini, növbətçi hissədə və digər xidmətlərlə olan sorğu məlumatlarını, onların əldə edilməsi və verilməsi qaydalarını bilməlidir.

Vəzifəli şəxsin, vətəndaşın şəxsən müraciətinə və ya telefon sorğusuna məsul növbətçi tərəfindən aşağıdakı məlumatlar verilməlidir:

1. Daxili işlər orqanları əməkdaşlarına onların funksional vəzifələri həddində, hüquq mühafizə orqanlarının rəhbərlərinə, hakimə və prokurora-növbətçi hissəyə daxil olmuş ərizə və şikayətlər, hadisələr, inzibati xəta törətmış, tutulmuş və həbs olunmuş şəxslər, axtarılan avtonəqliyyat vasitələri və sair barədə.

2. Vəzifəli şəxslərə, yaxud vətəndaşlara-daxili işlər orqanı, onun tabeçiliyində olan ərazi polis orqanının, eləcə də yuxarı daxili işlər orqanı növbətçi hissələrinin ünvanlarını, telefon nömrələrini.

Ali dövlət hakimiyyəti, icra, milli təhlükəsizlik, daxili işlər (polis sahə inspektorlarından başqa), prokurorluq, məhkəmə orqanları əməkdaşlarının və onların ailə üzvlərinin yaşayış yerləri və telefon nömrələri barədə, habelə peşə və dövlət sərrindən ibarət məlumatların vətəndaşalara və vəzifəli şəxslərə verilməsi qadağandır.

Daxili işlər orqanı binasının mühafizəsinin təmin edilməsi məqsədi ilə məsul növbətçi:

1. *daxili işlər orqanının inzibati binasının mühafizəsi və müdafiəsi, əmlakin köçürülməsi sxemini, buraxılış rejim qaydalarını bilməlidir;*

2. *gecə vaxtı binanın bütün giriş və çıxış yollarını bağlamalıdır;*

3. *binanın mühafizəsi üzrə naryadin (əgər o təyin olunmuşdursa) xidmətinin gecə vaxtı aparılmasını iki dəfədən az olmayaraq yoxlamalı, signalizasiyanın, rabitə vasitələrinin sazlığına nəzarət etməli, xidmət qaydasının aparılması pozulduqda, onların aradan qaldırılması üçün tədbir görməlidir;*

4. *rejimli otaqlara, daxili işlər orqanının inzibati binasına müəyyən olunmuş qaydaları pozmaqla daxil olmağa cəhd göstərildikdə və ya şübhə doğuran şəxs daxil olduqda, onların tutulmasını təşkil etməli, şəxsiyyətlərini müəyyənləşdirməli, hadisə və onun aydınlaşdırılmasının nəticələri barədə daxili işlər orqanı rəisinə (onu əvəz edən şəxsə), yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məruzə etməlidir;*

5. *silahlı basqın edildikdə, binanın mühafizə və müdafiəsi planına müvafiq olaraq, binanın mühafizəsi üzrə naryadı, əməliyyat-istintaq qrupunu və gündəlik naryadı tabel silahi, xüsusi və müdafiə vasitələri ilə təmin edərək, basqının dəf edilməsini və cinayətkarların tutulmasını təşkil etməlidir. Basqını bu qüvvə ilə dəf etmək mümkün deyildirsə, həyəcan signalı ilə şəxsi heyəti toplamalıdır. Şərait, görülmüş tədbirlər və onların nəticələri barədə daxili işlər orqanı rəisinə (onu əvəz edən şəxsə), yuxarı daxili işlər orqanının növbətçi hissəsinə məruzə etməli, onların göstərişi əsasında hərəkət etməlidir. Bu barədə yerli icra hakimiyyəti orqanına, prokurora və milli təhlükəsizlik orqanına məlumat verməlidir.*

Saxlanılmış və həbsə alınmış şəxslərin MSY-də etibarlı mühafizəsini təmin etmək məqsədilə məsul növbətçi MSY-nin mühafizəsi və müdafiəsi planını, postların yerləşdirilməsini və həmin postlarda xidmət edən əməkdaşların

vəzifələrini bilməli, MSY üzrə ştatlı növbətçilər olmadıqda postda olanların dəyişdirilməsini aparmalıdır.

Məsul növbətçi növbətçi hissədə olan normativ aktların, əməliyyat planlarının, xidməti sənədlərin, silahın, döyüş sursatının, xüsusi vasitələrin, əməliyyat və kriminalistik texnikanın, rabitə və digər əmlakın qorunmasını təmin etməli, o cümlədən növbətçi hissəyə təhkim edilmiş avtomaşını təyinənti üzrə istifadə etməlidir.

Beləliklə, suala nəticə olaraq göstəririk ki, növbətçi hissədə əsas vəzifə və funksiyaları yerinə yetirən gündəlik naryad və məsul növbətçi qanunvericiliyə riayət etməli, növbətçi hissə tərəfindən verilmiş göstərişləri vaxtında və tam yerinə yetirilməsinə nəzarət etməlidirlər.

SUAL 4. “Növbətçi hissələri idarəetmə xidməti-DİN-nun növbətçi hissələrinin fəaliyyətinə rəhbərliyi həyata keçirən DİN-in müstəqil struktur hissəsi kimi”.

Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidməti - ictimai qaydanın qorunması, ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi, cinayətlərin qarşısının alınması və açılması sahəsində daxili işlər orqanlarının qüvvə və vasitələrinin fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi, növbətçi hissələrinin idarə edilməsi və işinin təkmilləşdirilməsi, respublikada kriminogen durumla bağlı məlumatların fasiləsiz toplanılması və ümumiləşdirilməsi üzrə qanunla və daxili normative sənədlərlə müəyyən edilmiş vəzifələri yerinə yetirən Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin (bundan sonra - Nazirliyin) aparatının müstəqil struktur hissəsidir.

Xidmət öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasım və qanunlarım, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını,

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələri, Nazirliyin normativ hüquqi aktlarını və **DİN-in 2016-cı il 28.06 tarixli Q37-001-16 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir** Azərbaycan Respublikası DİN-in **Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidməti haqqında Əsasnaməni rəhbər tutur**.

Xidmətin strukturu və ştat cödvəli Azərbaycan Respublikasının daxili işlər naziri tərəfindən təsdiq olunur.

Xidmətin strukturuna Növbətçi Hissə, Növbətçi hissələrlə iş və informasiya təminatı bölməsi və Katiblik daxildir. “102” xidməti - zəng mərkəzi sistemi (şöbə səlahiyyətli) və “Təhlükəsiz şəhər” xidməti (şöbə səlahiyyətli) Xidmətə bilavasitə tabe olan struktur hissələrdir.

Xidmətin fəaliyyəti qanunçuluq, humanistlik, operativlik, tapşırılan sahəyə görə əməkdaşların şəxsi məsuliyyətinin müəyyən olunması prinsipləri əsasında qurulur. Xidmətin fəaliyyətinin təşkilati əsasım Nazirliyin və Xidmətin iş planları, digər məqsədli planlar və programlar təşkil edir.

Xidmət, həvalə edilmiş vəzifələrin icrasını Nazirliyin strukturuna daxil olan qurumlar, digər dövlət orqanlarının müvafiq strukturları ilə qarşılıqlı əlaqədə həyata keçirir.

Xidmətdə kərgünzarlıq işi və məxfilik rejiminin təmin edilməsi Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və Nazirliyin normativ hüquqi aktları ilə müəyyən edilmiş qaydada apanılır.

Xidmət üzərində Azərbaycan Respublikası Dövlət gerbinin təsviri və öz adı həkk olunmuş möhürü və müvafiq şamplara malikdir.

2. Xidmətin funksiyaları

2.1. Xidmət aşağıdakı funksiyaları həyata keçirir:

2.1.1. respublikada baş vermiş cinayət və hadisələr barədə gündəlik əməliyyat

məlumatlarının toplanılması, ümumiləşdirilməsi, təhlili və Nazirliyin rəhbərliyinə

məruzə edilməsi;

2.1.2. ağır cinayətlər, kütləvi iğtişaşlar, təbii fəlakətlər və digər fövqəladə hadisələr, xüsusi əməliyyat planlarının tətbiqi zamanı, habelə baş vermiş cinayət və hadisələrin nəticələrinin aradan qaldırılması üçün Nazirliyin aparatının müvafiq qurumları, ərazi orqanları, nizami polis hissələri və digər strukturları arasında qarşılıqlı əlaqələrin təmin olunması;

2.1.3. daxili işlər orqanlarının növbətçi hissələrinin fəaliyyətinə ümumi rəhbərliyin həyata keçirilməsi, oniarş metodiki və əməli köməklik göstərilməsi, növbətçi hissələrin idarə olunması sahəsində qabaqcıl iş təcrübəsinin öyrənilməsivə tətbiq edilməsi;

2.1.4. cinayət və hadisələr barədə gündəlik əməliyyat məlumatlarının daxili işlər orqanları tərəfindən hazırlanıb təqdim edilməsi qaydalarına riayət edilməsinə, təqdim olunan məlumatların tamlığına və keyfiyyətinə nəzarətin həyata keçirilməsi;

2.1.5. daxili işlər orqanlarının növbətçi hissələri tərəfindən cinayət və hadisələr barədə məlumatların və müraciətlərin qəbulu və qeydiyyatı qaydalarına riayət olunpiasının təmin edilməsi;

2.1.6. ərazi polis orqanlarına gətirilmiş şəxslərin hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsinə nəzarət olunması;

2.1.7. Nazirliyin aparatının əməkdaşlarına təhkim olunmuş xidməti silahın, ehtiyat silah-sursatın, xüsusi və müdafiə vasitələrinin saxlanılmasının təmin edilməsi, habelə yerlərdə bu işə nəzarətin həyata keçirilməsi;

2.1.8. “102” xidməti - zəng mərkəzi və “Təhlükəsiz şəhər” sistemlərinin fəaliyyətinin təşkil edilməsi.

3. Xidmətin vəzifələri

3.1. Xidmət aşağıdakı vəzifələri yerinə yetirir:

3.1.1. cinayət və hadisələr barədə yerlərdə gündəlik əməliyyat məlumatlarının hazırlanıb təqdim edilməsinə mərkəzləşdirilmiş nəzarəti həyata keçirir;

3.1.2. cinayət və hadisələr barədə məlumatların müəyyən edilmiş tələblərə uyğun hazırlanmasını yoxlayır, natamam məlumatlar daxil olduqda aidiyyəti növbətçi hissələrdən əlavə məlumatlar tələb edir;

3.1.3. cinayətin və hadisələrin nəticələrinin aradan qaldırılması, cinayətin açılması, cinayət törədərək qaçıb gizlənmiş şəxslərin axtarılması və tutulması üzrə yerlərdəki növbətçi hissələr tərəfindən görülən tədbirlərin səmərəliliyini qiymətləndirir, qüvvə və vasitələrin idarə olunması, o cümlədən əlavə qüvvə və vasitələrin cəlb olunmasının zəruriliyi ilə bağlı Nazirliyin rəhbərliyinə təkliflər verir;

3.1.4. böyük ictimai rezonans doğuran cinayət və hadisələr barədə məlumatı dərhal Nazirliyin rəhbərliyinə məruzə edir, həmçinin Naziriyyəti xidmətlərinin rəislərini məlumatlandırır;

3.1.5. cinayət və hadisələrlə əlaqədar Nazirliyin rəhbərliyinin göstərişlərini Naxçıvan MR-ın daxili işlər nazirinə, Nazirliyin aparatının struktur qurumlarının, şəhər, rayon, nəqliyyatda polis orqanlarının rəislərinə, əlahiddə nizami polis hissələrinin komandirlərinə çatdırır;

3.1.6. daxil olmuş gündəlik məlumatlar əsasında respublika daxili işlər orqanları üzrə gündəlik əməliyyat məlumatı, eləcə də aidiyəti dövlət qurumlarına göndərilməsi üçün xüsusi məlumat hazırlayır, gündəlik əməliyyat məlumatının nazir müavinlərinə və Nazirliyin aparatının struktur qurumlarına təqdim olunmasını təmin edir;

3.1.7. gündəlik əməliyyat məlumatlarının elektron bazasını yaradır;

3.1.8. xüsusi əməliyyat planlarının tətbiqi zamanı polisin qüvvə və vasitələrinin hazırlığının təmin edilməsi, mövcud postların gücləndirilməsi üçün tədbirlər görür, ağır cinayətlər və ya hadisələr baş verdikdə Nazirliyin rəhbərliyinin göstərişinə əsasən müxtəlif məqsədli əməliyyat planlarının tətbiqini təşkil edir. Müvafiq toplanış sxemləri əsasında şəxsi heyəti xəbərdar edir. Tədbirlərə cəlb olunmuş qüvvə və vasitələrin, aidiyəti xidmətlərin və orqanların fəaliyyətini əlaqələndirir;

3.1.9. Nazirliyin rəhbərliyinin göstərişinə əsasən, orqanların növbətçi hissələrinin fəaliyyətinin, onlar tərəfindən cinayət və hadisələr barədə məlumatların və müraciətlərin qəbulu, qeydiyyatı, ərazi polis orqanlarına gətirilmiş şəxslərin hüquq və azadlıqlarının təmin olunması işinin təşkili sahəsində vəziyyəti öyrənir, mövcud nöqsanlann aradan qaldırılması üçün növbətçi hissələrə metodiki və əməli köməklik göstərir;

3.1.10. Nazirliyin rəhbərliyinin göstərişinə əsasən, gündəlik əməliyyat məlumatlarının təqdim edilməməsi və ya vaxtında təqdim olunmaması, habelə müəyyən edilmiş tələblərə cavab verməməsi ilə əlaqədar aşkarlanmış faktlar üzrə xidməti yoxlamalar aparır;

3.1.11. Nazirliyin rəhbərliyinin göstərişinə əsasən, aparatın əməkdaşlarına təhkim olunmuş xidməti silahı, xüsusi vasitələri zəruri hallarda əməkdaşlara verir və onlardan geri götürür;

3.1.12. “102” xidməti - zəng mərkəzi və “Təhlükəsiz şəhər” sistemlərinin fəaliyyətini təmin edir və onların işinə nəzarəti həyata keçirir.

Beləliklə, suala yekun olaraq göstərir ki, Növbətçi Hissələri İdarəetmə Xidməti qarşısında qoyulmuş vəzifə və funksiyaları yerinə yetirən DİN-in idarə səlahiyyətli müstəqil struktur hissəsi olaraq DİO-nun növbətçi hissələrinin fəaliyyətinə əməli rəhbərliyi həyata keçirir.

NƏTİCƏ

Respublikamızda həyata keçirilən hüquqi islahatlar DİO sistemində yeni normativ-hüquqi aktları qəbul edilməsinə səbəb olmuşdur.

Daxili işlər orqanlarının qarşısında qoyulmuş əsas vəzifələrin yerinə yetirilməsində DİO-nun növbətçi hissələrinin əhəmiyyəti böyükdür. Bu məqsədlə DİN bu sahənin fəaliyyətini tənzimləyən yeni normalar qəbul etmişdir.

Gələcəyin hüquqşunası və polis zabiti kimi bu mövzunun əhəmiyyətini nəzərə alıb mövzuda dörd sualın açıqlanması öz əksini tapmışdır.

Mövzunun birinci sualında DİO qarşısında qoyulmuş vəzifələrin tam, effektli və vaxtında yerinə yetirilməsi məqsədi ilə digər xidmət sahələrinin fəaliyyətinə idarəciliyi və rəhbərliyi həyata keçirən müstəqil struktur bölmə olan növbətçi hissənin sistemini, vəzifə və funksiyalarını qeyd etdik.

Mövzunun ikinci sualında qeyd etdik ki, növbətçi hissənin işinin təşkilini və cari məsələlərin həllini öz vəzifə və səlahiyyətləri hüdudlarında daxili işlər orqanının rəisi təmin edir və buna görə şəxsən məsuliyyət daşıyır. Bu sualda həmçinin DİO-nun növbətçi hissəsində hansı kartotekaların aparılmasını, hansı xidməti sənədlərin olmasını da göstərdik.

Mövzunun üçüncü sualında növbətçi hissəsinin gündəlik naryadının və məsul növbətçinin hüquq və vəzifələri öz əksini tapdı. Burada DİO-nun məsul növbətçisinin həmin orqanın tabeçiliyində olan hissə və bölmələrin məsul növbətçilərinə, eləcə də digər xidmətlərin növbətçi naryadlarına münasibətdə böyük əməliyyat rəisi olduğu da qeyd olundu.

Nəhayət mövzunun dördüncü sualında DİN-in idarə səlahiyyətli müstəqil struktur hissəsi olan DİO-nun növbətçi hissələrinin fəaliyyətinə əməli rəhbərliyi həyata keçirən növbətçi hissələri idarəetmə xidmətinin strukturu, vəzifələri və funksiyaları haqqında qeyd etdik. Burada bu xidmətin tərkibində olan ştatlar, o cümlədən xidmətin rəisinin hüquqları öz əksini tapdı.

Beləliklə, bir daha qeyd edirik ki, növbətçi hissənin fəaliyyəti haqqında əldə etdiyiniz hüquqi biliklər gələcək təcrübə fəaliyyətinizdə öz əhəmiyyətini göstərəcək.